זון אויפגאנג — 6.54.
זון אונטערגאנג — 6.24.

די איינציקע אידישע צייטונג אין מערב קאנאדע עטאבלירט אין 1910 דערשיינט

יעדן טאג

דאס אידישע וואָרט

THE ISRAELITE PRESS

THE GATEWAY OF THE WEST

The Only Jewish Newspaper in Western Canada Established 1910. Published DAILY

וועטער: קלאר און מילד

Vol. 20, No. 49. Winnipeg, Mon. March 10, 1930. Published daily except Saturday and Sunday. דערשיינט יעדן טאג חוץ שבת און זונטאג מאנטאג י׳ אדר, תר״ץ.

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY MAR 17 1930

קאָנפערענץ עפנט פאראייניקטן אידישן קאמפיין

ליקווידאציע פון דער יעווסעקציע רופט זיך אָפּ אויפ׳ן סטאטוס פון "עמעס"

געוועזענער אָרגאן פון יעווסעקציע ווערט א רעגירונג אָרגאן און וועט מוזן זיין מער פאָרזיכטיק. — רבי ווייז ביטער אטאקירט אין סאָוועטיש אידישע פרעסע

(ספּעציעלע טעלעגראמעס צו "דאס אידישע וואָרט" פון "איטא")

מאָסקווע, מארט 10 (איטא). — אַנ־פאנגענדיק היינט, וועט דער "עמעס" מער ניט דערשיינען ווי אַ אָרגאן פון דער אי־דישער סעקציע פון דער קאָמוניסטישער פּארטיי, נאָר ווי אַ אָרגאן פון דעם נאַ־ציאָנאַלן מינדערהייטן ראט פון׳ס "ציק", — דאָס הייסט, פאקטיש ווי אַן אָפיציע־לער אָרגאן פון דער רעגירונג.

די דאָזיקע ענדערונג איז אַ פּועל־יוצא פון דער ליקווידאציע פון דער יעווסעקציע און וועט בלי ספק האָבן אַ גוואַלדיקע וויר־קונג אויף דער גאַנצער ווייטערדיקער ריכ־טונג פון׳ס "עמעס", ווייל, ווי אַ רעגי־רונגס אָרגאַן, וועט דער "עמעס" מוזן זיין מער צוריקגעהאַלטן בנוגע דעם פּארעפנט־לאַכטן מאַטעריאַל, ווי ווען ע ראַיז געווען אַן אָרגאַן פון דער קאָמוניסטישער פּאַר־טיי. דער פאַקטישער אונטערשייד וועט זיין ווי דער וואָס עקזיסטירט צווישן דער מער אַגרעסיווער "פּראַוודאַ", אָרגאַן פון דער קאָמוניסטישער פּארטיי, און דער זיי־ער פאַרזיכטיקער "איזוועסטיאַ", וואָס איז דער אָרגאַן פון דער סאָוועט רעגירונג.

"עמעס" דערקלערט ליקווידאַציע פון יעווסעקציע

אין אַ לענגערן אַרטיקל היינט גיט דער "עמעס" צום סוף צו די ליקווידאציע פון דער יעווסעקציע. דערקלערנדיק, אַז זי איז אַ רעזולטאַט פון דעם וואונש פון דער קאָמוניסטישער פּארטיי אַנצופירן אין אַרבעט דירעקט צווישן די נאַציאָנאַלע מינדערהייטן, און דערפאַר ווערן אויפגע־לייזט אַלע מינדערהייט סעקציעס.

דער "עמעס" גיט צו: "די אידישע אַר־בעטן זיינען אַריבערגעוואַקסן די יעווסעק־ציע, און דערפאַר איז זי ליקווידירט גע־ווארן. אַלע פּלענער וועגן אידישן לעבן וועלן פון איצט אַן אַן ווייטער ניט אויס־געאַרבעט ווערן מער פון דער יעווסעקציע, נאָר פון דער קאָמוניסטישער פּארטיי, אַן אונזער אריינמישן זיך."

רבי ווייז איז אַ וואָל סטריט ספּעקולאַנט, זאָגט "עמעס"

מאָסקווע, מארט 10 (איטא). — "מיר באַגריסן רבי ווייז מיט זיין גרינדן אַ אַי־דישע סעקציע ביים וואַטיקאַן אונטער׳ן פּאַבסט", — שרייבט דער "עמעס", אין אַן אַרטיקל אין וועלכן ער פאַרדאַמט אין די שאַרפסטע ווערטער צום "רוף צו פאַג־ראַמען די סאָוועט רעגירונג", אַרויסגע־לאָזן פון די אַמעריקאַנער און פּאַלעסטי־נער רבנים, — "כאַטש זיי וויסן גוט", זאָגט די צייטונג, — אַז די אידן וועלן אויך ניט, אַז מיר זיינען מסכים מיט איר אינערלאַכער פּאָליטיק.

"די סאָוועטישע פירער דאַרפן אָבער וויסן, אַז דער מאָראַלישער געפיל פון דער גאַנצער מענשהייט פון אַלע לענדער, שיכטן און גלויבנס, רעוואָלטירט קעגן זיי־ערע אַטאַקעס אויף די עלעמענטאַרסטע מענשלאַכע רעכט, — דער פּרייהייט פון געדאַנק".

סאָוועטישע פּאָליטיק בנוגע רעליגיע ווערט מילדער

מאָסקווע, מארט 10. — די נייע ריכ־טונג אין דער סאָוועטישער פּאָליטיק אין עקאָנאָמישע פראַגן, וועט אויך האָבן אַ שייכות צו רעליגיע. די דאָזיקע סאַ־וועטן זיינען באַאויפטראַגט געווארן צו זיין פּרעזידיום אין קאָנפיסקירן קירכן אָדער קירך־גלעקער, און צו באַאַהנדלען רעליגיע בכלל אויף אַ מילדערן אופן.

"סעמעל זאָגט, אַז מען דאַרף ניט איבערדרייסן באַציאונגען מיט רוס־לאַנד צוליב רעליגיעזע רדיפות"

לאָנדאָן, מארט 10 (איטא). — "עס איז קיין צווייפל ניט, אַז רעליגיעזע רדי־פות עקזיסטירן אין רוסלאַנד, כאַטש די באַרימטן זיינען איבערטריבן", — האָט סער הערבערט סעמועל, ליבעראַלער פּי־רער, דערקלערט אויף אַ פאַרזאַמלונג אין זיין באַצירק פון דאַרוועזן.

"זיי פּראַקטיצירן נייסטיקע אונטער־דריקונג", האָט ער געזאָגט, באַלויזדיקנדיק רעליגיעזע געפילן אין פאַרשפּרייטנדיק אומטאַלעראַנץ. דאָס איז אָבער ניט קיין גענוגנדיקע אורזאַך פאַר דעם איבערריס פון דיפּלאָמאַטישע באַציאונגען מיט דער סאָוועט רעגירונג.

"מיר האָבן אָנגעהאַלטן דיפּלאָמאַטישע באַציאונגען מיט דעם צאַרישן רוסלאַנד, כאַטש דאָס האָט ניט געמיינט, אַז מיר האָבן דערמיט גוטגעהייסן דעם דעזשיס פון אונטערדריקונגען. אונזערע איצטיקע באַציאונגען מיט סאָוועט רוסלאַנד מיינען אויך ניט, אַז מיר זיינען מסכים מיט זיין פּאָליטישע ליניע.

"עמעס" ווייזט אויף דעם אינטערעס פון אַמעריקאַנער קאַפּיטאַל אין רוסלאַנד

"אָבער צוליב וואָס זאָלן זיי זיך זאָרגן פאַר׳ן גורל פון די אידן, ווען זייער באַלעבאָס, דער קאַפּיטאַל, הייסט זיי אַנצוגיין מיט׳ן אַנטי־סאָוועטישן קרייצצוג".

רבי ווייז ווערט פון דער צייטונג באַ־צייכנט ווי אַ וואָל־סטריט ספּעקולאַנט און אַ שווינדלער.

"דער מינסקער "אָקטיאַבר" פאַרעפנט־לאַכט אַן אַרטיקל קעגן דער אַרבעטער־צייטונג "דבר", אויסדרינגדיק איבערערא־שונג, ווי אַזוי קאָן אַן אַרבעטער צייטונג זיין אויפגערעגט קעגן אַ קאַמף וואָס ווערט אָנגעפירט קעגן רעליגיע.

(:.:)

גרינבוים זאָגט זיך אָפּ אָנצונע־מען אמט פון "קאָלאָ" פּרעזי־דענט טראַצדעם וואָס ער ווערט דערווילד

וואַרשע, מארט 9 (איטא). — יצחק גרינבוים האָט אָפּגעזאָגט זיך אָנצונעמען דעם אמט פון פּרעזידענט פון אידישן דע־פּוטאַטן "קאָלאָ" (קלוב), טראַצדעם וואָס ער איז אויף אַ זיצונג פון "קאָלאָ" דער־ווילט געווארן מי טאַמט שטימען קעגן דרייי. גרינבוים האָט דערקלערט, אַז ער איז ניט צופרידן צו האָבן אַ מערהייט שטימען, און אַז ער קען ניט אָנגענעמען דעם פּרעזידענטן אמט צוליב דעם, וואָס אייר־ניקע מיטגלידער, וועלכע האָבן געשטימט פאַר אים האָבן דערקלערט, אַז זייער שטי־מען פאַר אים הייסט ניט, אַז זיי זיינען מסכים מיט זיין פּאָליטישע לינע.

(:.:)

נייער דעפּיוטי־מיניסטער פון אייזנבאַנען

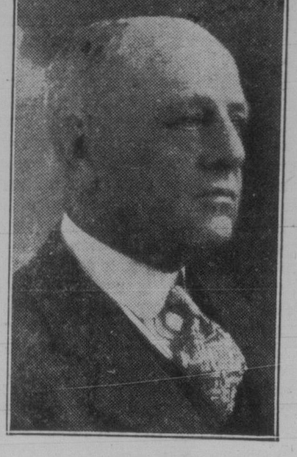

וו. י. סמאַרט

געוועזענער גענעראַל־סופּעראינטענ־דענט פון טראַנספּאָרטאַציע פאַר די קאַ־נאַדער נאַציאָנאַלע אייזנבאַנען, ווינניפּעג, איז לעצטע וואָך באַשטימט געווארן אויף דעם פּאָסטן פון דעפּיוטי מיניסטער פון אייזנבאַנען און קאַנאַלן אין דער פעדע־ראַלער רעגירונג.

(::)

ראַטשעווסקי, נייער אַמעריקאַ־נער געזאַנדטער קיין טשעכאָ־סלאָוואַקיע אויפגענומען פון פּרעזידענט הואָווער

וואַשינגטאָן, מארט 9 (איטא). — אַב־רהם ראַטשעווסקי, דער באַסאַנער אַיר־וועלכער איז באַשטימט געווארן אַמעריי־קאַנער אַמבאַסאַדאָר אין טשעכאָסלאָוואַ־קיע איז אויפגענומען געווארן פון פּרע־זידענט הואָווער, אין באַגלייטונג פון זיין פרוי און אייניקע קאָנגרעסלייט פון מאַ־סאַטשוסעטס.

ראַטשעווסקי וועט דאָ פאַרווייל׳ן. אייניקע טעג, כדי זיך צו צוגרייטן איבערצונעמען זיין אמט אין טשעכאָסלאָוואַקיע.

600 דעלעגאַטן ביי וואַשינגטאָנער קאָנפערענץ פאַר זעקס־מי־ליאָן דאָלאַר קאַמפּיין פון אידישער אגענטור וואָס שליסט איין דעם "דזשאָינט" פאָנד און דעם קרן־היסוד.

וואַרבורג, וואָס ווערט באַטראַכט ווי מאַרשאַלס יורש, זייער וואַרים אויפנעמען

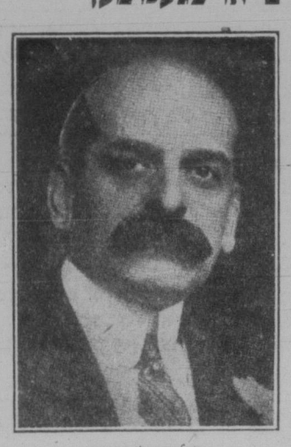

פעליקס וואַרבורג

(ספּעצ. טעלעג. צו ד. א. וו. דורך "איטא")

וואַשינגטאָן, ד. ק., מארט 10 (איטא). — אַ וואַרימער רוף צו אַמעריקאַנער אירן פאַר אַ פאַראייניקטן קאַמפּיין פאַר זייער אַרעמע מיליאָנען עלנטע בריידער אין מזרח אייראָפּע און אין רוסלאַנד, און פאַר׳ן אויפבוי פון ארץ־ישראל ווי אַ נאַציאָנאַ־לע היים פאַר אידן, — איז אַרויסגעלאָזן געווארן פון דער צווייטאַגיקער קאָנפע־רענץ פאַר דעם פאַראייניקטן אידישן קאַמפּיין וואָס איז דאָ נאָר וואָס געשלאָסן געווארן.

דער קאַמפּיין האָט זיך געשטעלט פאַר אַ ציל צו שאַפן פאַרן׳ יאָר זעקס מיליאָן דאָלאַר פאַר די אַרבעטן פון דער דזשאָינט דיסטריבּיוטשאָן קאָמיטע אין איר מזרח־אייראָפּייאישער הילף און ווידער־אויפבוי אַרבעט, און פאַר דער אידישער אגענטור אין פּאַלעסטינע.

איבער 600 דעלעגאַטן, פון אַלע טיילן פון לאַנד, זיינען געווען אָנוועזנד. ריכ־טער וויליאַם מ. לוּאיס, פון פילאַדעלפיע, איינער פון די פאַרזיצער פון׳ס קאַמפּיין, האָט אין זיין עפענונגס רעדע איבערגע־חזר׳ט דעם רוף פון׳ס פאַרשטאַרבענעם פירער, לוּאיס מאַרשאַל, פאַר אידישער אייניקייט. ער האָט באַצייכנט די קאָנפע־רענץ ווי "די פאַרקערפּערונג פון אַ האַ־פענונג, אַ וויזיע אַן אַ חלום, אויף וועלכן אַ סך פון אונז האָבן געהאָפט, אַז ישראל וועט שטיין פאַראייניקט פאַר די אויס־נאַכן־וואָס ער האָט אַפּ זיך.

"אַ דאַנק גאָט פאַר דעם לעבעריקן וואַר־בורג און פאַר דעם אומשטערבלאַכן מאַר־שאַל", — האָט ער אויסגערופן. "דער גייסט וואָס האָט באַוואוינג מאַרשאַלן און דער מוט און אַיבערצייגונג וואָס פירן וואַרבורגן טרייבן אונז אַלעמען אַנצוגיין מיט דער אַרבעט".

אַנדערע רעדנער ביי דער ערשטער זיי־צונג זיינען געווען דזשיימס ראָזנבערג, סיירוס אַדלער, דזשיימס מאַרשאַל און מרס. סוּאַלד. באַגרייטונגען זיינען אָנגעאָר־מען פון נייטן שטראוס, פּראָפ. איינשטיין, דר. וויצמאַן.

זונטאָג האָט ריכטער שטערן גערעדט וועגן לוּאיס מאַרשאַל און האָט געזאָגט: "אַמיר גיין פאַראויס, ווי מאַרשאַל וואָלט געטאָן. ער וואָלט ניט צוריקגעהאַלטן גע־ווארן פון רוסישע פּראָפאַגאַנדע אָדער פון אַן אַראַבישן אויפשטאַנד".

וואַרבורג איז אויפגענומען געווארן מיט שטורמדיקע אַפּלאָדיסמענטן. ער האָט געזאָגט: "אויב מיר וועלן אונזערע אומ־גליקלאַכע ברידער צו קומען צו זיך און גלייכצייטיק שטיצן די אַרבעט אין פאַ־לעסטינע, מוזן מיר שאַפן אַ סך מער, ווי מיר האָבן ביז איצט געשאַפן פאַר דער דזשאָינט אַליין".

מאַרים ראָטנבערג האָט געזאָגט, אַז ביז לעצטן זומער איז דער אויפבוי פון פאַ־לעסטינע באַטראַכט געווארן ווי אַ ספּע־ציפישע פּראָבלעם פון די ציוניסטן. די קאָנפערענץ פאַרווירקלאַכט דעם ציל פון׳ס ציוניזם צו מאַכן דאָס פאַר דער זאַך פון אַלע אידן.

אַ באַגריסונג איז אָנגענומען פון פּרע־זידענט הואָווער, וואָס לויטעט: "די אַר־בעט וואָס איר האָט געטאָן, אויסער איר הומאַניטאַרער זייט, איז אַ גרויסער ביי־טראָג צו דער זאַך פון גוטן ווילן צווישן פעלקער. די געשעכטע וועט געהעריק אָפּ־שאַצן אייער אַרבעט פאַר די דורות וואָס קומען".

אַ רעזאָלוציע איז אָנגענומען געווארן, וואָס באַשטעטיקט די אָרגאַניזאַציע פון דעם פאַראייניקטן אידישן קאַמפּיין, רו־פנדיק אַלע אַמעריקאַנער אידן צו שטיין אונטער איין פאָן.

רבי אבא הלל סילווערדס רעדע וועגן רוסלאַנד רופט ארויס טרערן

אַ סך האָבן געוויינט, ווען רבי אבא הלל סילווער האָט אין אַ גלענצנדער רע־דע געשילדערט די צרות פון׳ס רוסישן אידנטום. ער האָט געזאָגט:

"סטאַלין און די יעווסעקציע האָבן ניט אָנגעשריבן דעם לעצטן בלעטל געשיכטע פון רוסישן אידנטום. אַנדערע צייטן וועלן קומען. די וועלט דרייט זיך. דאָס רוסישע אידנטום, וואָס האָט איבערגעלעבט דעם צאַריזם און אַנטער מיטלאַלטערלאַכע פאַרפאָלגונגען אַנטוויקלט אַ נאַבעלע קול־טור פון אַ נאַבעלן לעבנס שטייגער, וועט ווידער אויפשטיין טריאומפירנדיק פון זיינע איצטיקע צרות אין אומגליקן. ביז דאַן אָבער, אַזוי לאַנג ווי זיי זיינען פאַר־זונקען אין אַ זומף פון נויט און ליידן, מוזן מיר זיי אַרויסהעלפן".

ער האָט ווייטער געזאָגט, ריידנדיק וועגן אַרץ־ישראל:

"עס איז מערקווירדיק, וואָס איצט, אין׳ס 20טן יאָרהונדערט, זאָלן מיר דער־ווארטן אַביבערצובויען אונזער נאַציאָנאַלע היים אַן ביטערנישן אָן קאַמף, אָן קרבנות אָן פאַרראַט. דאָס איז אַן אילוזיע. דאָס קאָן ניט געטאָן ווערן. מיר מוזן זיין גרייט צו באַצאָלן דעם פּרייז.

"מיר ווילן פרידן אין פּאַלעסטינע. מיר האָבן מלחמה. מיר פאַראַכטן עקספּלואַטאַ־ציע. מיר ווילן ניט בויען אונזער לאַנד אויף קיינעמס חשבון. מיר זיינען גרייט צו ברייגנען יעדן קרבן פאַר פרידן, אין אָנקלאַנג מיט אונזערע אַנערקענטע רעכטן".

שלח מנות פאַר קרן קימת לישראל

מאָנטרעאַל. (פון נאַצ. פּאָנד ביוראָ). — אין גאַנצן לאַנד וועט אונטער דער לאָזונג פון "שלוח מנות" פאַר ארץ־ישראל פאַר־קומען דעם פורים אַ זאַמלונג פאַר דעם אידישן נאַציאָנאַל פאָנד, וואָס לייגט אויס די ערד פון ארץ־ישראל פאַר דעם אידישן פאָלק.

דער קומענדיקער פורים וועט סיי אין ארץ ישראל סיי אין גלות ווידער אַמאָל באַווייזן, אַז מיר זיינען פעסט אַנטשלאָסן אָפּצוהיטן די פּאָזיציעס פון אונזער פאָלק אין ארץ־ישראל און זיינען גרייט צו אונ־טערשטיין דעם ישוב און דעם אויפבוי פון אונזער לאַנד.

מאַנגעס דערקלערט פאַרוואָס ער האָט געשיקט זיין בראַשורע צו ענגלישע דעפּוטאַטן

ירושלים, מארט 9 (איטא). — אַלס פון ענגלישן פאַרלאַמענט, און אַז 1,500 קאָפּיעס זיינען דערשינען אין העברייאישן אויסגאַבע אויף דער קריטיק קען דעם, וואָס ער האָט צעשיקט קאָפּיעס פון זיין בראַ־שורע "אַזוי ווי אַלע פעלקער?", צו די מיטגלידער פון ענגלישן פאַרלאַמענט, האָט דר. יהודה לייב מאַגנעס, דער דין פון דעם העברייאישן אוניווערסיטעט, היינט אין אַ דערקלערונג צו דער הינער צייטונג "הארץ" געזאָגט, אַז זיין בראַ־שורע האָט געהאַט אַ גוטן איינדרוק צווישן די אידן און ניט־אידן.

דר. מאַגנעס האָט דערקלערט, אַז ער האָט געשיקט פופציק אָדער זעכציק קאָ־פּיעס פון זיין בראַשורע צו די מיטגלידער פון ענגלישן פאַרלאַמענט, און אַז 1,500 קאָפּיעס זיינען דערשיקט אין העברייאישן אויסגאַבע פון זיין בראַשורע. אַ דייטשע איבער־זעצונג פון דער בראַשורע ווערט איצט גערדוקט.

(::)

בריוו קאַסטן

דזש. וואָלדמאַן, אסיניבאָין. — זיכער קאָנט איר קריגן די העברייאישע אויסגאַ־בע פון "דבר", אַזוי גוט ווי די ענגלישע. עס קאָסט, דאָכט זיך, 12 דאָלאַר אַ יאָר. איר קאָנט עס שיקן דורך פּאָסט.

אַנב - אורחא

פון מאַרק

רייענדיק די צייטונגען

"מיר, אַמעריקאַנער, שעצן זייער הויך דעם קאַמף פון יעדער נאַציאָנאַליטעט, וואָס זוכט פאַר זיך די רעכט אויף זעלבסט אויסדרוק".

אַזוי האָט געזאָגט וויצע־פּרעזידענט קורטיס פון די פאַראייניקטע שטאַטן צו דער "איטא", אין פאַרבינדונג מיט דער פייערונג פון׳ם 80־יאָריקן געבורטסטאָג פון פּרעזידענט מאַזאַריק, און די באַצי־אונגען פון׳ם טשעכאָסלאָוואַקישן פּרעזי־דענט צום אידישן פאָלק.

אַוואַדע זיינען מיר זייער דאַנקבאַר צום וויצע־פּרעזידענט פון דער גרויסער רע־פּובליק און צו אַלע אַמעריקאַנער אין וועג־מעס נאָמען ער האָט געערדט, פאַר זייער סימפּאַטיע צום קאַמף פון די קליינע פעל־קערשאַפטן פאַר זייערע נאַציאָנאַלע רעכט.

מיר וואָלטן אָבער זיי געווען נאָך מער דאַנקבאַר, ווען די דאָזיקע סימפּאַטיע וואָלט זיך אויסגעדריקט ניט נאָר אין ווערטער, נאָר טאַקע אויך אין מעשים.

אַזוי, למשל, וואָלט אַמעריקע געדאַרפט אויפהערן אָנצופירן איר גוואַלדזאַמען פּראָצעס פון 100־פּראָצענטיקער אַמערי־קאַניזאַציע אין לאַנד גופא, וואָלט גע־דאַרפט נעבן יעדער נאַציאָנאַליטעט פון לאַנד די געלעגענהייט צו זעלבסט־אויסדרוק, מיט וועלכן זי סימפּאַטיזירט, און וואָלט שוין אַנב אויף געדאַרפט צוריקציען אירע אַרמייען פון האַיטי און פון אַנדערע דרום־אַמעריקאַנער קליינע רעפּובליקן, און אויף פון די פילי׳פּינען, און זאָלן יענע מאַקע אויף געניסן פון "זעלבסט־אויסדרוק".

***

׳ס׳איז בלויז דער חסרון, וואָס מיט אַזעלכע זאַכן סימפּאַטיזירט מען, ווי מיט אַ געשווירן, — ווען ס׳איז ביי יענעם . . .

ווער סיידן סימפּאַטיזירט עס ניט הייב־טיקע צייטן מיט׳ן קאַמף פון קליינע פעל־קער פאַר זייער "זעלבסט־אויסדרוק?"

אָט סימפּאַטיזירן דאָך אפילו פּוילן און רומעניע מיט דער באַוואונגס פאַר אַ אידי־שער נאַציאָנאַלער היים — אין אַרץ־ישראל . . . און אָט פעלגט דאָך אַמאָל אפילו די צאַרישע רעגירונג, איינע פון די גרעסטע אונטערדריקערס פון אַלע צייטן, באַדויערן דעם ביטערן גורל פון די נע־גערס אין אַמעריקע, נעבאָך.

וועגן ענגלאַנדס סימפּאַטיעס צו אונ־טערדריקטע אין צו זייער קאַמף פאַר "זעלבסט־אויסדרוק" איז דאָך גאָר אָפּגע־רעדט. — אָבי דאָס זאָל זיך נאָר ניט באַ־ציען, וועלן מיר זאָגן, אויף אינדיע, "וואָס איז נאָך ניט רייף" — אין אַ. וו.

צו וואָס זשע זאָלן אַזויפיל גוטע מענשן אומזיסט פאַרשווענדן זייערע סימפּאַטי־עס? למאי, וואָלטן זיי בעסער אָנגעווענ־דעט די דאָזיקע סימפּאַטיעס דאָרטן וואו זיי קאָנען ברייגנען די בעסטע נוצן, — ביי זיך אין דער היים?

אָבער דאָן וואָלט דאָך אפשר ניט גע־ווען, מיט וועמען צו סימפּאַטיזירן, אויף וועמען רחמנות צו האָבן!

***

פון קינדוויי אָן איז ביי מיר איינגע־פלאַנצט געווארן אַ ווידער־געפיל צו פאַ־ליציאישער ברוטאַליטעט, און סימפּאַטיע צו די וואָס ליידן פון איר, — ווער זיי זאָלן ניט זיין.

געווונטע, געאיבטע און באַוואפנטע פאַ־ליציסטן, וואָס שטיצן זיך דערצו אויף מלוכה מאַכט, זיינען דאָך ניט קיין גלייכע קעגנער צו די וואָס פּרובירן אויף וועלכן ס׳איז אופן אויסדרוקן זייער פּראָ־טעסט קעגן דער עקזיסטירנדיערע אָרדע־נונג פון זאַכן.

די לעצטע מוזן אַזוי פאַקטיש אַלעמאָל, אויסער אין פאַל פון אַ זיגרייכער רעוואָ־לוציע וואָס טרעפט זייער זעלטן, פאַרלירן די שלאַכט, — און עס פעלט אין אַזעלכע צוזאַמענשטויסן דער קלענסטער עלעמענט פון סאָפּערט אפילו.

מיין סימפּאַטיע איז דערפאַר מיט די קאָמוניסטן וואָס זיינען דאָ לעצטן דאָ־נערשטאָג אַוונט צע׳מסמ׳ם און צעטריבן געווארן פון אַ מחנה פּאָליציסטן, ווען זיי האָבן געפּרוּווט דורכפירן אַ דעמאָנס־טראַציע אין׳ם נאָמען פון די אַרבעטסלאָ־זע.

***

איך מוז אָבער צוגעבן, אַז די קאָמר־ניסטן קאָנען צו קיינעם קיין טענען ניט האָבן: זיי האָבן די קלעפּ געזוכט, און האָבן זיין געקראָגן.

די קאָמוניסטישע פירער האָבן געקאָנט וועגן זיך נאָך אַ דערלויבעניש פאַר דער דעמאָנסטראַציע, און זיי וואָלטן זי וואָר־שיינלאַך געקראָגן: אָט קריגן זיי דאָך אַזאַ דערלויבעניש יעדן דערשטן מאַי.

וואָלטן זיי ניט געקראָגן, — נו, דאַן וואָלטן זיי שוין געקאָנט האַנדלען ווי זיי פאַרשטייען.

אָבער די קאָמוניסטישע פירער האָבן אַפּנס דוקא ניט געוואָלט קריגן אַזאַ דער־לויבעניש, — ווייל, ווי דער אמת איז, וואָס פאַר אַ פּנים האָבן דאָ די פרילאַכע ערשטע מאַי דעמאָנסטראַציעס, אויף וועלכע די "קאַפּיטאַליסטישע וועלט" קוקט גאָר און שמייכלט?

זיי האָבן גוט געוואוסט, אַז די פּאָליציי וועט ניט דערלאָזן צו קיין "אומגעזעצלאַ־כער" דעמאָנסטראַציע. אָבער דערפאַר טאַקע האָבן זיי אַפּנס געוואָלט דורכפירן זי אָן אַ דערלויבעניש, — די באַוועגונג נויטיקט זיך אין קרבנות, און מאַרטי־רער . . .

נו, האָט די פּאָליציי זיי געטאָן די גע־פעליקייט, — אין אַזעלכע פאַלן, וואו זי קאָן אויסנוצן אירע פאַרלעגענע שטעקנס און אירע שטאַרקע פויסטן וואָס זיינען זשערנע צו דערלאַנגען אַ "פּאַנטש" אין אויג, זיינען זיי, די פּאָליציסטן, אַלעמאָל גרייט צו דינען!

׳ס׳איז בלויז אַ באַזונדער פאַרדרעס, וואָס די געפירטע האָבן דאָ געדאַרפט צו־שטעלן די גרעקטע־צאָל קרבנות, בעת די פירער זיינען געווען די איינציקע וואָס זיינען געווען באַרעכטיקט צו ברייגנען די קרבנות און צו זיין די מאַרטירער . . .

וועגן אויסגעגעבן דורך די אידישע פּרעסע אין קאַנאַדע

היגע באַנק באַרויבט היינט פרי אויף $1.000

אַן איינזאַמער באַנדיט האָט היינט פרי באַזוכט די קעגנדיקע באַנק אָף קאַמערס אָפּטייליונג אויף פּרינסעס און ווילי׳אַם, און, פאַרשפּאַרנדיק די פיר אָנגעשטעלטע אין דער פייער קאַסע, האָט ער צוגענומען $1,000 אין מזומן געלט פון דעם קאַסירס ביידל און איז שפּורלאָז פאַרשוואונדן גע־ווארן.

דאָס איז געווען 9.45 פרי, ווען די טיר איז נאָר־וואָס געעפנט געווארן. אין באַנק איז אַריין אַ ניט־פאַרמאַסקירטער יונגער־מאַן, וואָס האָט ניט אַרויסגערופן קיי־נעמס חשד. ער איז דורך דעם מענער־זשעריק אָפּס אַריין הינטער די טישן, און אַנשטעלנדיק זיין רעוואָלווער, האָט ער געהייסן די פיר אָנגעשטעלטע אַריינצוגיין אין "וואָלט", פאַרמאַכנדיק הינטער זיי די טיר. אָפּטענדיק זיין אַרבעט, איז ער פאַרשוואונדן געווארן.

אין אַ פּאָר מינוט אַרום זיינען די אַנ־געשטעלטע אַרויס פון פייער קאַסע און האָבן אַרויסגערופן די פּאָליציי, וועלכע זוכט איצט דעם באַנדיט לויט די גענויע באַשרייבונגען וואָס זיינען איר אָנגעגעבן געווארן.

(:.:)

פּאָטער פאַראורטיילט פאַר דערמאָרדן זיין קליינע טאָכטער

מאַריאָן, אינד., מארט 9. — ראָבערט קרוק, 25 יאָר אַלט, איז פאַראורטיילט געווארן צו לעבנסלענגלאַכער געפענג־ניש, נאָכדעם ווי ער האָט זיך מודה געווען אין דערמאָרדן זיין 18־חדשיש׳די־קע טאָכטער.

קרוק איז אַנומלט געקומען אין הויז פון זיין פרוי מיט וועלכער ער איז זיך צעגאַנגען; און ער האָט דערקלערט, אַז ער וועט ניט דערלאָזן אַז זיין טאָכטער זאָל לעבן פון זיין קינד. ער האָט דערנאָך אַרויס־געכאַפּט אַ רעוואָלווער און דערשאָסן דאָס עופּ׳לע אויף טויט.

"אָנג דזשודעאַ" פאַנגט אָן סקאָלערשיפּ קאַמ־פּיין פאַר העברייאישן אוניווערסיטעט

ווי די הויפּט קוואַרטיר פון "יאָנג דזשו־דעאַ" פון קאַנאַדע בעט אונז צו מעלדן, האָט די אָרגאַניזאַציע פאַרענדיקט אירע פאַרבאַרייטונגען פאַר׳ן סקאָלערשיפּ פאָנד קאַמפּיין פאַר׳ן העברייאישן אוניווערסי־טעט. אָן דעם קאַמפּיין האָבן זיך אָנגע־שלאָסן 45 "יאָנג דזשודיען" צענטרען פון האַליפאַקס ביז וואַנקאָווער, מיט אַ מיט־גלידערשאַפט פון 1,500.

דער פּרעזידענט פון דער קאַנאַדער "יאָנג דזשודעאַ", סעמועל כאַיט, האָט נאָמינירט די פאָלגנדיקע אינ׳ם קאַמפּיין קאָמיטעט:

דזשאָזעף פרענק, מאָנטרעאַל, נאַציאָ־נאַלער פּאַרזיצער; אַ. ראַלף אייזעקס, סט. דזשאָן, נ. ב., פאַרזיצער מזרח דיוויזיע; דר. מאַרק זימערמאַן, טאָראָנטאָ, פאַרזי־צער צענטראַלער דיוויזיע; נאָרמאַן גענ־זער, סאַסקאַטון, פאַרזיצער מערב דיווי־זיע.

ווייצע־פאַרזיצער זיינען דערווייל׳ט גע־ווארן: מיס סעסיליאַ בלומעס, ווינניפּעג; ס. ה. אייבראַהאַמסאָן, מאָנטרעאַל; הענ־ריי עדליך, עדמאָנטאָן; ראָ שאַפּירא, טאָ־ראָנטאָ.

עקס־פּרעזידענט וויליאַם האָוואַרד טאַפט געשטאָרבן אין עלטער פון 73 יאָר, נאָך אַ לאַנגער קראַנקהייט

וואַשינגטאָן, מארט 10. — וויליאַם האָוואַרד טאַפט, געוועזענער פּרעזידענט פון די פאַראייניקטע שטאַטן און געווע־זענער הויפּט־ריכטער פון הויכן געריכט, איז נאָך אַ ליינגערער קראַנקהייט גע־שטאָרבן דאָ שבת נאָכמיטאָג אין עלטער פון 73 יאָר. ער איז פאַר אַ היבשער צייט געווען אין אַ באַוואוסטלאָזן צושטאַנד, איידער ער איז געשטאָרבן.

זיין איינציקע טאָכטער, מרס. העלען טאַפט־מעקענזי, איז פונקט ניט געווען אין הויז ווען דער טויט איז געקומען. אויך זיינע צוויי זין, ראָבערט און טשאַרלס, ביידע פון סינסינאַטי, זיינען אוועקגע־פאָרן פון וואַשינגטאָן נאָכדעם ווי זיי האָבן פאַרבראַכט אַ פּאָר טעג ביי זייער פאָטערס בעט, און זיי זיינען ניט געווען אַנוועזנד בעת ער איז געשטאָרבן.

די לויה וועט פאָרקומען דינסטאָג, און ער וועט געבראַכט ווערן צו זיין אייביקער רו מיט מלוכה־ערע. ווי אַ געוועזענער פּרעזידענט און הויפּט־ריכטער, און מיט מיליטערישן פּאַראַד.

אויסדרוקן פון מיטגעפיל קומען אָן קיין וואַשינגטאָן פון אַלע וועלט־טיילן.

אַ פּעריאָד פון 30 טעג טרויער איז פּראָקלאַמירט געווארן פון פּרעזידענט הואָווער.

דער פאַרשטאָרבענער עקס־פּרעזידענט טאַפט האָט אָנגעפאַנגען זיין געזעלשאַפט־לאַכע קאַריערע ווען ער איז נאָך געווען אַ פּרעזידענט פון הויכן געריכט, אין 1921, ווען ער איז דאָ געווען אַ פּרעזידענט פון דער אַמעריקאַנער לעגיאָן. אין 1908 איז ער געווען פּרעזידענט פון די פאַראייניקטע שטאַטן.

אין 1912, ווען רוזוועלט האָט געגרינ־דעט זיין פּראָגרעסיווע פּאַרטיי, איז טאַפט אין די פּרעזידענט וואָלן געשלאָגן געווארן, און דער דעמאָקראַטישער קאַנדידאַט, וואודראָו ווילסאָן, האָט געוואונען די וואָלן. מיט אַכט יאָר שפּעטער, אין 1920, איז טאַפט באַשטימט געווארן צום צווייטן העכסטן אמט אין לאַנד, — צום אמט פון הויפּט ריכטער פון׳ם סופּרים קאָורט.

מיט אַ קורצער צייט צוריק האָט ער, צוליב זיין ערנסטער קראַנקהייט, רעזיג־נירט פון זיין הויכן אמט.

דער פאַרשטאָרבענער עקס־פּרעזידענט איז געווען אַן אויפריכטיקער אידישער פריינט, און האָט די דאָזיקע פריינטשאַפט אַרויסגעציינט ביי אַ סך געלעגנהייטן.

מאַגנעס דערקלערט פאַרוואָס ער האָט געשיקט זיין בראַשורע צו ענגלישע דעפּוטאַטן

ירושלים, מארט 9 (איטא). — אַלס פון ענגלישן פאַרלאַמענט, און אַז 1,500 קאָפּיעס זיינען דערשינען אין העברייאישן אויסגאַבע פון׳ם בראַשורע. אַ דייטשע איבער־זעצונג פון דער בראַשורע ווערט איצט גערדוקט.

(::)

בריוו קאַסטן

דזש. וואָלדמאַן, אסיניבאָין. — זיכער קאָנט איר קריגן די העברייאישע אויסגאַ־בע פון "דבר", אַזוי גוט ווי די ענגלישע. עס קאָסט, דאָכט זיך, 12 דאָלאַר אַ יאָר. איר קאָנט עס שיקן דורך פּאָסט.

THE ISRAELITE PRESS of Western Canada. The only Jewish Newspaper
דאָס אידישע וואָרט
Office and Place of Business: New Israelite Press Bldg., 165 Selkirk Ave. East
Published daily except Saturday and Sunday
ENTERED AS SECOND-CLASS MAIL MATTER AT OTTAWA
Subscription: $6.00 per year.
Est. 1910 Phones: 55 409—52 213
Winnipeg Manitoba

אברהם גאָלדבערג

אב. גאָלדבערג, וועלכער טרעט דאָ מאָרגן אויף אין אַן עפנטלאַכער לעקציע איבער דער לאַגע אין אויסזיכטן פון ציוניזם, איז איינער פון די וועראַנען פון דער ציוניסטישער באַוועגונג אין אַמעריקע און איינע פון די אָנגעזעענסטע פיגורן אין דער וועלט־ליטעראַטור.

אַנקומענדיק קיין אַמעריקע מיט פינף־און־צוואַנציק יאָר צוריק פון אַ רוסישן שטעטל, האָט ער, נאָך אַ קורצער צייט פון וואַקלענישן און איבער־גאַנגען, אַריינגעוואָרפן זיך אין דער ציוניסטישער באַוועגונג, וואָס האָט נאָך דאַן אויף דער אַמעריקאַנער אידישער גאַס כמעט קיין שום איינפלוס אין וואָג ניט געהאַט. פון דאַן אָן האָט ער אָן אַן אויפהער געדענט דער באַוועגונג סיי מיט זיין פעאיקער פּען, ווי אַ זשורנאַליסט, און סיי מיט זיין גלענצנדן אָראַטאָרישן טאַלאַנט, — און ער האָט זייער פיל גורם געווען צו דעם גוואַל־דיקן וואוקס פון דער באַוועגונג אין אַמעריקע.

אב. גאָלדבערג איז אַזוי געוואָרן איינער פון די פּאָפּולערסטע און אָנ־געזעענסטע פערזענלאַכקייטן אינ׳ם אַמעריקאַנער אידישן לעבן. און האָט אָנגעהויבן במילא שפּילן אַלץ אַ גרעסערע ראָל אין דער ציוניסטישער וועלט באַוועגונג. ער איז איצט אַן אָנגעזעענער מיטגליד פון דער אַדמיניסטראַטי־ווער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע און פון׳ם בריטן אקציאָנס קאָמיטעט פון דער וועלט אָרגאַניזאַציע, אין וויצע פּרעזידענט פון׳ם געניעראַל־ראַט פון דער אַלוועלטלאַכער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע.

מר. גאָלדבערג האָט געמאַכט עטלאַכע רייזעס קיין ארץ־ישראל, און האָט זיך גענוי באַקאַנט מיט דער אידישער לאַגע און אויסזיכטן דאָרטן. ער איז אויך געווען אַ לעבעדיקער עדות פון די לעצטע אַראַבישע אַטאַקעס אויף דעם אידישן ישוב, און זיין באַריכט פון דאָרטן האָט צוגעצויגן די אַל־געמיינע אויפמערקזאַמקייט.

אָן צווייפל, איז אב. גאָלדבערג איינער פון די גרעסטע אויטאָריטעטן איבער דער לאַגע אינ׳ם ציוניזם. און זיין לעקציע דאָ איבער דעם ענין וועט צוציען די גרעסטע אויפמערקזאַמקייט פון דעם היגן אידישן עולם.

דעם חשובן׳ן גאַסט, וואָס האָט אַזוי פיל פאַרדינסטן פאַר דער ציו־ניסטישער באַוועגונג און פאַר דעם אַמעריקאַנער אידישן קבוץ בכלל, דער־וואַרט דאָ זיכער אַ וואַרימע אויפנאַמע. אין נאָמען פון אָט די אַלע וואָס שעצן הויך זיין אַרבעט פאַר דער זאַך און זיינע פערזענלאַכע קוואַליטעטן, ווינשן מיר אים אַ וואַרימען „ברוך־הבא".

פּרעזידענט מאַזאַריק

דער אכציקיאָריקער געבורטסטאָג פון פּרעזידענט מאַזאַריק, פון טשעכאָסלאָוואַקיע, איז ניט נאָר אַ יום־טוב פאַר זיין פאָלק און לאַנד, פאַר וועמעס פרייהייט און וואוילזיין ער האָט פאַקטיש געקעמפט יעדן טאָג פון זיין וואונדערבאַרן לעבן, נאָר אויך פאַר אַלע פרייהייטס־ליבהאבערס מענשן פון דער וועלט, און פאַר אַלע אונטערדריקטע וועמעס פאָרקעמפער און באַ־שיצער ער איז תמיד געווען, — פון זיין פריסטער יוגנט ביז היינטיקן טאָג.

באַזונדערס אָבער באַטייליקן זיך אידן פון אומעטום אין אויסדריקן זייער געפיל פון טיפער אכטונג און ליבע צו דעם גרויסן זקן, צו זיין אכציקן געבורטסטאָג. מיר האָבן ניט קיין סך פריינט, און זיכער ניט פיל אַזעלכע ערנסטע און אויפריכטיקע גרויסע פריינט. ווי פּרעזידענט מאַזאַריק פון טשעכאָסלאָוואַקיע.

נאָך אין זיינע אינגערע יאָרן, ווען עס האָט אויסגעבראָכן דער היס־טאָרישער שענדלאַכער בלוט־בלבול פון טיסאַ־עסלאַר, האָט זיך מאַזאַריק אוועקגעשטעלט אין די פאָדערשטע רייען פון דער קעמפער פאַר גערעכטי־קייט צום אידישן פאָלק, און מיט׳ן גאַנצן כרען פון זיין נאָבעלער נשמה האָט ער זיך אַריינגעוואָרפן אינ׳ם קאַמף פאַר דער ריינוואַשונג פון׳ם אידישן נאָ־מען פון׳ם שענדלאַכן בלבול.

און ווייטער ציט זיך אַ לאַנגע קייט פון פריינטלאַכע מעשים און פריינטלאַכע אויסדרוקן צום געראָדפ׳טן אידישן פאָלק, — ביז זיין באַזוך אין ארץ־ישראל, וואו ער האָט אויסגעדריקט זיין באַוואונדערונג פאַר די אידישע אויפטון און זיין וואָרימסטע סימפּאַטיע צום אידישן פאָלק אין זיין קאַמף פאַר זיין ווידערגעבורט.

אַ דאַנק דעם נאָבעלן גייסט פון דעם גרויסן זקן וואָס שוועבט איבער זיין לאַנד, האָט די באַפרייטע משעכאָסלאָוואַקיע ניט נאָכגעטאָן די אַנדערע באַפרייטע נאָך דער מלחמה לענדער, וואָס זיינען פון אונטערדריקטע פאַר־וואַנדלט געוואָרן אין די גרויזאַמסטע אונטערדריקער. משעכאָסלאָוואַקיע איז אַזוי פאַרוואַנדלט געוואָרן אין אַ שיינעם אינזל אין אַ ים פון אַנטיסעמיטיזם, ראַסן־האַס און ראַסן־קאַמף, און פאַרשיידענע פעלקערשאַפטן געניסן פון די ברכות פון לאַנד און קענגזייטיקער פריינטשאַפט און גוטן ווילן, — וואָס האָט אפשר געהאָלפן אויוועקשטעלן דאָס לאַנד אויך אויף אַ געזונטן עקאָנאָמישן פונ׳ם דאַמענט. בעת אַרום־אַרום הערשן עקאָנאָמישער חורבן און צעפאַלונג.

מיר ווינשן דעם גרויסן זקן נאָך פיל יאָרן פון לעבן און פרוכטבאַרער אַרבעט פאַר דער מענשהייט.

די נייע קאָלאָניזאַציע פּלענער אין קרים

די נייע 109 טויזנט העקטאַר לאַנד אין קרים, איבערגעגעבן אין רשות פונ׳ם „קאָמזעט" פאַר אידישער קאָלאָניזאַציע, ווערן, גלויבן מיר, לאַנג ניט דאַרפן וואַרטן אויף אידישע קאָלאָניסטן. די אידישע לאַגע אין סאָוועטן פאַר־באַנד איז איצט אַזאַ, אַז עס זיינען דאָ זיכער מער בעלנים צו קאָלאָניזירן זיך, ווי עס זיינען דאָ מעגלאַכקייטן צו קאָלאָניזירן.

די נייע קאָלאָניזאַציע דעם סעזאָן וועט דורכגעפירט ווערן אויף אַ קאָלעקטיוון באַזיס. דאָס וועט זיכער זיין די גאַנצע ווייטערדיקע פּאָליטיק פון קאָלאָניזאַציע אין סאָוועטן פאַרבאַנד: באַלד ווי די סאָוועט רעגירונג האָט זיך געשטעלט פאַר אַ ציל צו קאָליקטיוויזירן אַלע פויערס ווירטשאַפטן אין לאַנד, וועט זי דאָך לכתחילה ניט בויען קיין אינדיווידואַליסטישע ווירט־שאַפטן, כדי זיי דערנאָך צו קאָלעקטיוויזירן.

דאָס איז אַ פאַקט, מיט וועלכן די אַגראָ־דזשאַינט רעכנט זיך, און זי זעצט פאַר איר היקף פאַר די קאָלעקטיווע קאָלאָניעס, ווי פריער פאַר די אינדיווידועלע קאָלאָניסטן, וועלכע פלעגן נאָך פריער אויך אַרבעטן אויף אַ סך געביטן קאָלעקטיוו, ווי אינ׳ם געבריך פון טראַקטאָרן, למשל.

מיט דער פאַרגרעסערטער שטיצע פון דער סאָוועט רעגירונג פאַר דער אידישער קאָלאָניזאַציע, קאָן מען דערוואַרטן, אַז דער פּרוצעס וועט נייע טויזנטער אידישע משפחות אויפ׳ן באָדן, און, ווי דער פּראָצעס פון איינוואַרצלען זיך אויפ׳ן לאַנד זאָל ניט זיין שווער, וועט אָבער די לאַגע פון אַזיפיל אידישע פאַמיליעס ווערן פעסטער און זיכערער. ווי אינ׳ם חרוב׳ן שטעטל.

די דייטשע „דרייפוס אפערע"

(ספּעציעל פאַר „דאָס אידישע וואָרט")

פון מ. וואָרמבאַנד

ניט וועגן אַ נייער דרייפוס אפערע האַנדלט זיך עס, ניין, ווידער די אַמאָלי־קע וועלכע איז שוין 36 יאָר אַלט, איר הויפּט העלד, דער האַמאַלסדיקער יונ־גער קאַפּיטאַן דרייפוס איז שוין אַ זי־בעציק יאָריקער זקן. טאַקע איבער דער וועלט אפערע האַנדלט זיך עס; די אַל־טע פראַנצויזישע אפערע, וועלכע איז איצט איבערגעגאַנגען אין אַ דייטשע אפערע.

ווי אַזוי קומט עס? עס האָט געמוזט קומען. לאַנגיש, צווינגענד. די דאָזיקע אפערע, וועלכע איז דערנאָך געוואָרן אַ געוועזן־אפערע און אַ זאַך פון מעגישלאַכן ניט נאָר אַ פראַנצויזישע נאָר אויך אַ דייטש־שע. אָבער וועלכע די אָפּענגעאַרענע־שע זייט פון דעם דאָפּלזייטיקן בלאַט האָט גורם געווען צו אַ צעריסענקייט קאָנ־וואָלסיון־קאַמף, וועלכער האָט גע־באַקט פראַנקרייך אויפ׳ן ראַנד פון בור־גערקריג, און האָט דאַמאָלסט אויך שיר ניט פאַראורזאַכט אַ דייטש־פאַרצווייפ־שע מלחמה, וועלכע וואָלט זיך געקאָנט צעפּראַלערן אין אַ וועלט־קריג, — אין די דייטשע זייט פון בלאַט ביז צו הייני־טיקן טאָג פאַרוויקלט געווען אין מיס־טישע טונקלהייט. אַזוי לאַנג ווי אויף די דאָזיקע זייט איז ניט אָפּגעדעקט געוואָ־רען, אַ שאַטן באַדעקט די צווייטע אָפּע־נע זייט, ווייל איין זאַך איז קלאָר גע־ווען: ס׳איז יאָ אַ געווען אַ שולדיקער; עס איז קיין בעדעקל ספק ניט געווען, אַז אַ פראַנצויזישער אָפיצער האָט דורך דער פאַרמיטונג פון דעם אויטאָליגענשל אַטאַ־שאַ פאַניזאַרדי אָנגעצייגט דעם דייטשן מיליטעראַטאַשע שוואַרצקאָפּן אין פאַ־ריז וויכטיקע מיליטערישע אָקטן און מיט אַן אָפּגעמאַכט צוצושטעלן וויי־טערדיקע אָקטן. אַזוי לאַנג אָבער ווי דער שולדיקער אין דעם איז ניט פעסטגע־שטעלט, איז אַ שטן געבליבן אויפ׳ן כבוד פונ׳ם אומשולדיקן. עס האָט צו־ערשט געמוזט קומען דער וואונדער פון אַ גרויסער דייטשער רעוואָלוציע, כדי דער גאַנצער אמת זאָל אויפגעדעקט ווע־רען. ער לינט אָבער אין די 24 בענדער, אין וועלכע די פאַר־מלחמה אָקטן פון דייטשן אויסערן מיניסטעריאָס זיינען געוואַכט ווי אויך אין אַנדערע, נאָך ניט פאַרעפנטלאַכטע אָבער צוגעגלאַכע אָק־טען.

דעם שליייער איבער דער דייטשער ראָ־לע אין דער דרייפוס אפערע האָט הויפּט־זעכלאַך אויפגעהויבן דער וויצע־פּרעזי־דענט פונ׳ם צענטראַל פאַראיין פון דייטשע שטאַאַטס־בירגער פון אידישן גלויבן, דער באַקאַנטער בערלינער רעכ־טסגעלאַרטער דר. בראָנאַ וויי. ער האָט די 24טיקע אָקטן בענדער פון דעם אויי־סען־מיניסטעריאָס און אַנדערע דאָקו־מענטן געוויסנהאַפט שטודירט און דער־ביי געמאַכט אַנטדעקונגען, וועלכע האָבן ניט נאָר אויפגעדעקט דעם אמת וועגן דער דרייפוס אפערע, זאָנדערן אויך באַ־ייכטעט די מעטאָדן פון דער קייזערלאַ־כער דיפּלאָמאַטיע בכלל.

די פראַנצויזישע געשיכטע פון דער דרייפוס אפערע איז געשריבן געוואָרן אין זעקס הונדערט בענדער. דאָס גרונדליי־גענדסטע וועלט איז זעקס בענדיקע גע־שיכטע פון דער דרייפוס אפערע פון יו־סף רייענאָך. „אַ באַרדערע" איז אויפגע־קומען אויפ׳ן טיש פון דעם פראַנצויזי־שען גענעראַלשטאַב. ס׳איז קיין ספק ניט אַז אַן אָפיצער פונ׳ם פראַנצויזישן גע־נעראַל־שטאַב האָט עס געשריבן, אין עקס־פּערט, בערטילאָן, דערקלערט אַז דער כתב, כאָטש פאַרשטעלט, איז ענלעך צו דעם כתב פון קאַפּיטאַן דרייפוס. אַ צווייי־טער עקספּערט וווידערשפּערכט אים, אַ דרייטער עקספּערט דריט אחרי אַן אחין. דאָס איז גענוג אַז דער גענעראַל שטאַב זאָל באַיינפלוסט ווערן פון דער אַקציאָנע־רען און אַנטיסעמיטן אַז זיי זאָלן דעם אידישן אָפיצער איבערגעבן אין די הענט פון אַ ראַפּינירטן פייניקער מאיאַר פאַטי־דע קלאַם, אים אַרעסטירן, און שטעלן פאַר אַ קריגס געריכט. דער פאַרראַט, פון דעם אידן דרייפוס זאָל העלפן אַרויסרופן פאַרבינדונגען קעגן דער דעמאָקראַטי־שער רעפּובליק און באַפעסטיקן די מיליי־טערישע רעאַקציע. די אַנטיסעמיטישע צייטונג „ליבר פאַראָל" האָט אָנגעהויבן אַ שטאַרקע הצעע קעגן דעם אידישן פאַרראַטער" דרייפוס און דער מאַב האָט זיך אָפּגערופן מיט קולות: „טויט דעם אידן!" ס׳האָט שוין אויסגעזען ווי די שוואַרצע קליקע וואָלט האַלטן, ביי אַ נצחון, אָבער די באַוויזיע קעגן דרייפוס׳ן זיינען דאָך צו שוואַך, אַז מ׳זאָל קאָנען אַרויסטראָגן אַ שולד אורטייל. אין באַ־דאַטונגס צימער פון די מיליטער ריכ־טער קומט אַריין דער מאיאַר פאַטי דע קלאַם מיט אַ בריוו פון דעם קריגס־מי־ניסטער גענעראַל מערסיער, אין וועלכן ער דריקט אויס די סוביעקטיווע אַיבערצייגונג אין דרייפוס שולד. „ס׳ס וועט אויך אָנגעוויזן אויף אַ איינגעלייג־טן דאָקומענט, אַן אַנדערער „באַרדע־ראַ", וועלכער טראָגט אויף אַ בריוו אַ באַמערקונג געשריבן מיט קייזער, ווייל העלמס האַנט: דער דאָזיקער קאַלאַנעל ד". די מיליטער ריכטער פּראָטעסטירן ניט קעגן דער פאַרגוואַלטיקונג פון זיי־ער ריכטער געוויסן, זיי באַמיען זיך צו זיין איבערצייגט, אַז די בוכשטאַב „ד" מיינט „דרייפוס", און אויב דער גאַנ־צער דאָקומענט איז עכט (פאַקטיש איז ער געווען געפעלשט), זיי טראָגן אַרויס „שולדיק" דרייפוס. ווערט דעגראַדירט דערביי אַפּזיכטלאַך פאַרטויבט פון דער מיליטערישער מוזיק) און ער ווערט פאַר׳ מישפט צו לעבנסלייַנגלאַכער פאַרשיקונג אויפ׳ן „טייוולס אינזל".

די פאַמיליע דרייפוס רוט ניט. אַנגע־זעענע מענשן קומען זיי צו הילף אויפ־צורעדן דעם אמת. אָבער זיינע שונאים באַגייען ווייטערדיקע פעלשונגען. איי־נער פון די פעלשער, לויטענאַנט הענרי, ווערט אַרעסטירט און באַגייט זעלבסט־מאָרד. אַ רעאַקציאָנערער אַנטיסעמיט מיט׳ן נאָמען פּיקאַרט, נעמט איבער די לייטונג פון נאַכריכטן־אָפּטיילונג. אין דעם גענעראַלשטאַב, ער געפינט אויס, אַז דער אָפיצער עסטערהאַזי, אַ מענש מיט אַ פינסטערער פאַרגאַנגענהייט אין אַ פאַרדעטער; אַז ער שטייט אין פאַרבינ־דונג מיט׳ן דייטשן מיליטער־אַטאַשע שוואַרצקאָפּ, און אַז דער זעלבער עס־טערהאַזי איז אויך דער מחבר פון דעם „באַרדעראַ", וועלכער איז דער הויפּט באַווייז אין דרייפוס׳עס „שולד". פּי־קאַרט שטעלט צו ווענג אַ רעפּאָרט צו דעם קריגס־מיניסטער. פּיקאַרט באַקומט אַ באַפעל צו גיין קיין טונים דערשטיקן אַן אויפשטאַנד פון איינגעבאָרענע. ער קומט דערנאָך צוריק און הויבט אָן צו קעמפן פאַר׳ן אמת, אָבער ער ווערט ליכט פון דער קעגנוואָרט: זיצנדיק אין קריגס־געריכט אין דער צייט ווען דרייפוס איז גע׳משפּט געוואָרן, און צוהערנדיק די היציקע דעבאַטן ווען דער דרייפוס אפע־רע אין פראַנצויזישן פאַרלאַמענט, האָט דער צייטונגס־מענש פון ווין, טעאָדאָר הערצל, דערפילט דעם פליגל־שלאָג אַי־בער זיין קאָפּ, ווי ער דערציילט אין זיי־נע טאָג־ביכער. און אין זיין מוח איז אנשטאַנען די אידייע צום „אידן־שטאַט"

2

ס׳האָט געדויערט אַ צענדליק יאָרן ביז דאָס פראַנצויזישע פאָלק איז דערגאַנגען דעם אמת און האָט דעם אומשולדיקן צוריקגעבראַכט צו זיין גדולה. אָבער אין אַ חדר פון דער דייטשער אַמבאַסאַדע אין פאַריז; אין פריסישן קריגס־מיניסטעריי־אום; ביים דייטשן ריי־ס־קאַנצלער און אין בערלינער קייזערלאַכן שלאָס — האָט מען געוואוסט דעם אמת פון אָנהויב אָן. מען האָט געוואוסט, אָבער מען האָט ניט אויסגעזאָגט. און נאָך ערגער — מ׳האָט זי געזאָגט בלויז האַלב. און ווייל מ׳האָט געוואוסט אין פאַריז, אַז איין האַלב איז אַ ליגן, האָט מען אויך ניט געגלויבט אין דעם האַלבן אמת.

וויפיל קאַמף, צרות און סכנות, געפאַר־פאַר אַ גאַנצן פאָלק, פאַר דער גאַנצער וועלט, וואָלט מען געקאָנט שפּאָרן, ווען אין בערלין וואָלט מען זיך אַנשטאַלן נאָך פאַר׳ן אורטייל פון ערשטן קריגס־געריכט קעגן דרייפוס׳ן אַרויסצוקומען מיט׳ן אמת. מ׳האָט עס אָבער ניט גע־טאָן. אָבער צוויי טעג פאַר דער דערגראַ־דירונגס־צערעמאָניע איז דער דייטשער אַמבאַסאַדאָר גראַף מיניסטער געקומען צו דעם פראַנצויזישן אויסערן מיניסטער צו באַקלאָגן זיך וואָס די פראַנצויזישע פּרע־סע באַשולדיקט דייטשלאַנד. אין שפּיאָ־נאַוש, און דערקלערט דערביי אויך „ערנ־וואָרט" אַז די דייטשע אַמבאַסאַדע קאָן ניט קיין קאַפּיטן דרייפוס, טרייבט ניט קיין דייטשע שפּיאָנאַזש אין פראַנקרייך, האָט קיין „באַרדעראַ" ניט באַקומען.

די ווירקונג פון דער דאָזיקער דערקלע־רונג איז פאַר דרייפוס׳ן געווען קאַטאַ־סטראָפאַל. די פראַנצויזן האָבן געגלויבט, אַז דער צוועק פון דער דערקלערונג איז כדי דעם שפּיאָן דרייפוס׳ן צו ראַטע־ווען. די גלייכצייטיקע אָפיציעלע דער־קלערונג אין ריי־כסטאַג, אַז מ׳האָט מיט דרייפוס׳ן קיינע שייכות ניט געהאַט, איז אין פראַנקרייך אויסגעטייטשט געוואָרן אין גלייכן זין ווי דער „ערנוואָרט".

האָט דער אַמבאַסאַדאָר געוואָנט אַ ליגן? סובייעקטיוו ניט. גראָף מיניסטער איז געווען אַן ערנסטער. איידער ער איז אויפגעשטאַנען אין דער ריי־כסטאָג, האָט ער אַ רעדע פון׳ם קייזער אויפגעהערט. ער איז אַ פריינט פון׳ם קייזער, אַ מאַן פון אמת, אַ מאַן פון אַרבעט, אַ מאַן פון אַרבעט אין דער אַרמיי. אין דער אַרמיי־אַרבעט האָט ער אַ גרויסן נאָמען. אין אַנדערע ווערטער, ער איז אַ מאַן פון אמת. ווי אַזוי האָט ער אַזאַ אַ רעדע אויפגעהערט? ווי אַזוי האָט ער אַזאַ אַ רעדע אויפגעהערט? ווי אַזוי האָט ער אַזאַ אַ רעדע אויפגעהערט? ווי אַזוי האָט ער אַזאַ אַ רעדע אויפגעהערט?

אָבע ראַויף אין אַנדער ווינקל פון דער געשיכטע איז עטוואָס נייס געבאָרן גע־וואָרן און איז אַרויסגעטראָטן אין דער ליכט פון דער קעגנוואָרט: זיצנדיק אין קריגס־געריכט אין דער צייט ווען דרייפוס איז גע׳משפּט געוואָרן, און צוהערנדיק די היציקע דעבאַטן ווען דער דרייפוס אפע־רע אין פראַנצויזישן פאַרלאַמענט, האָט דער צייטונגס־מענש פון ווין, טעאָדאָר הערצל, דערפילט דעם פליגל־שלאָג אַי־בער זיין קאָפּ, ווי ער דערציילט אין זיי־נע טאָג־ביכער. און אין זיין מוח איז אנשטאַנען די אידייע צום „אידן־שטאַט"

2

ס׳האָט געדויערט אַ צענדליק יאָרן ביז דאָס פראַנצויזישע פאָלק איז דערגאַנגען דעם אמת און האָט דעם אומשולדיקן צוריקגעבראַכט צו זיין גדולה. אָבער אין אַ חדר פון דער דייטשער אַמבאַסאַדע אין פאַריז; אין פריסישן קריגס־מיניסטעריי־אום; ביים דייטשן ריי־כסקאַנצלער און אין בערלינער קייזערלאַכן שלאָס — האָט מען געוואוסט דעם אמת פון אָנהויב אָן. מען האָט געוואוסט, אָבער מען האָט ניט אויסגעזאָגט. און נאָך ערגער — מ׳האָט זי געזאָגט בלויז האַלב. און ווייל מ׳האָט געוואוסט אין פאַריז, אַז איין האַלב איז אַ ליגן, האָט מען אויך ניט געגלויבט אין דעם האַלבן אמת.

וויפיל קאַמף, צרות און סכנות, געפאַר־פאַר אַ גאַנצן פאָלק, פאַר דער גאַנצער וועלט, וואָלט מען געקאָנט שפּאָרן, ווען אין בערלין וואָלט מען זיך אַנשטאַלן נאָך פאַר׳ן אורטייל פון ערשטן קריגס־געריכט קעגן דרייפוס׳ן אַרויסצוקומען מיט׳ן אמת. מ׳האָט עס אָבער ניט גע־טאָן. אָבער צוויי טעג פאַר דער דערגראַ־דירונגס־צערעמאָניע איז דער דייטשער אַמבאַסאַדאָר גראַף מיניסטער געקומען צו דעם פראַנצויזישן אויסערן מיניסטער צו באַקלאָגן זיך וואָס די פראַנצויזישע פּרע־סע באַשולדיקט דייטשלאַנד אין שפּיאָ־נאַוש, און דערקלערט דערביי אויך „ערנ־וואָרט" אַז די דייטשע אַמבאַסאַדע קאָן ניט קיין קאַפּיטן דרייפוס, טרייבט ניט קיין דייטשע שפּיאָנאַזש אין פראַנקרייך, האָט קיין „באַרדעראַ" ניט באַקומען.

די ווירקונג פון דער דאָזיקער דערקלע־רונג איז פאַר דרייפוס׳ן געווען קאַטאַ־סטראָפאַל. די פראַנצויזן האָבן געגלויבט, אַז דער צוועק פון דער דערקלערונג איז כדי דעם שפּיאָן דרייפוס׳ן צו ראַטע־ווען. די גלייכצייטיקע אָפיציעלע דער־קלערונג אין ריי־כסטאָג, אַז מ׳האָט מיט דרייפוס׳ן קיינע שייכות ניט געהאַט, איז אין פראַנקרייך אויסגעטייטשט געוואָרן אין גלייכן זין ווי דער „ערנוואָרט".

האָט דער אַמבאַסאַדאָר געוואָנט אַ ליגן? סובייעקטיוו ניט. גראָף מיניסטער איז געווען אַן ערנסטער. איידער ער איז אויפגעשטאַנען אין ריי־כסטאָג, האָט ער אַ רעדע אויפגעהערט פון׳ם קייזער. אַ מאַן פון אמת, אַ מאַן פון אַרבעט אין דער אַרמיי. אין דער אַרמיי־אַרבעט האָט ער אַ גרויסן נאָמען. איידער ער איז אויפגעשטאַנען אין ריי־כסטאָג, האָט ער אַ רעדע אויפגעהערט פון׳ם קייזער. אַזוי האָט ער אַזאַ אַ רעדע אויפגעהערט? אַזוי האָט ער אַזאַ אַ רעדע אויפגעהערט? אַזוי האָט ער אַזאַ אַ רעדע אויפגעהערט?

די אויספאָרשונגס אַרבעט פון דער בוירד עקספּע־דיציע אין די זיד פאָל געגנטן

פון א. גערבאָווי

— 1 —

האָט שוין די בוירד עקספּעדיציע אין דער פאַרוויינער אַנטאַרקטיקע אייני־געפאַקט איר ביסל אַרומקייט און האָט זיך אויוועקגעלאָזט צוריק אַהיים, צוריק צו דער ציוויליזאַציע נאָכדעם ווי זי האָט פאַרבראַכט אין דעם אייזיקן מדבר תע־כער אַ יאָר צייט און דאָרט דורכגעפירט פאַרשיידענע וויסנשאַפטלאַכע אויס־פאַרשונגען. אַזוי לאַנג ווי אויף די דער זי אין צוריקגעקומען אין דערציילט אַרום וואָס זי האָט דאָרט אויסגעפאַרשט אַ ביסל אַז פרי צו שריבן און מאַכן גע־וויסע אַפּשאַצונגען וועגן אירע דערגרייכ־טונגען. נאָך אַלעמען, מעג מען דערוואַרט־טען און וועגן אירע וויכטיקערע אַנטדע־קונגען דאָרטן וויסן מער נאָך נאָרנטן.

ערשטנס דערפאַר וואָס עס איז זייער שווער, כמעט ווי אוממעגלאַך אין דער־צע שורות און אַפּגעהאַקטע פראָזן וועלן מע מען מיט נאָכדראַכטן־ווייז באַנוצן אין אַ ראַדיאָ קאָמבינאַציעס אויף אַזאַ ווייט שטערעקע. איבערגעבן אין דעטאַ־לן׳ס נאָכאַפּטלאַכע דערגרייכונגען פון דער אויספאָרשונגען. און צווייטנס, אין גיט מעגלאַך, אַז וועגן געוויסע אַרבעטן זייט דאָרט אין נאָך איצט ניט דאָטאַס צו רייד.

וועט דעם לעזער וואָס איז פאַראינ־טערעסירט אין דער אויספאָרשונגס אַר־בעט פון דער בוירד עקספּעדיציע אין די זיד פאָל געגנטן, אויסקומען צו וואַרטן ביז אין דער מאַנטרעאָל. אין דער אַרמיראַל בוירד מיט זיינע מענשן וועלן זיך צוריקקערן קיין אַמעריקע און ווערן באַקאַנט מאַכן אַלע דעטאַלן פון זייער אויספאָרשונגס אַרבעט. דערווייל וועל איך אָבער פון די באַזונדערע, מאַנע־רע נייעס וועלכע די ציטונגען האָבן דאָ באַקומען, דורך דער צייט וואָס די בוירד עקספּעדיציע האָט פאַרבראַכט און גע־פאַרשט. אין די אייז־איינגעקלאַמערטע געגנטן, זוכן צו שאַפן פאַר דעם לעזער אַ באַנריף וועגן דער אַרבעט וואָס די עקספּעדיציע האָט דאָרט אָפּגעטאָן.

ווי געוואָנט, קומט מיר אויס צו ציען מיין מאַטעריאַל פון מאַגערע ציטונגס־באַריכטן וואָס זיינען דאָ אין דאָרט צע־וואַרטן. געוואָרן איבער די ציטונגען, וועל איך זיך דאָרט אַנדערש אויסדרי־קן אין אַ ביסל

אין שטראָם פון לעבן

שפּאַנענדער ראָמאַן פון דעם אידישן לעבן אין אַמעריקע

פון דר. ל. ב—ן

(פאָרטזעצונג)

— זייער.

— איך וועל דיר זאָגן דעם אמת, — דזשאו: איך האָב שוין געטראַכט פון דעם די גאַנצע צייט.

— פון וואָס?

— פון דעם, אַז זי איז אַ גליק פאַר דיר און דו פאַר איר.

— טאַקע? נו — האָסטו אפשר געדערט מיט איר?

— ניין, וואָס הייסט איך וועל צו איר ריידן — און וואו ביזטו?

ער האָט געענטפערט:

— איך בין געגאַנג נאָר אַן דעם אויף... נאַרישער וויל איך ניט זיין . . .

זי האָט זיך אָנגערופן:

— און ווי טוען אַלע פאַרליבט? ווי אַזוי קאָן זי וויסן, אַז דו ביסט אין איר פאַרליבט, ווען דו אַליין זאָלסט עס איר ניט זאָגן?

— איך בין ניט פאַרליבט שאָסקע. איך האָב דיר שוין אַמאָל געזאָגט . . . שוין אַמאָל געזאָגט . . . איך קאָן זיך שוין מער ניט פאַרליבן. איך בין צו אַלט.

— ווייס איך וואָס דו רעדסט! צו אַלט נאָר! אָט לעז איך איצט אַ ראָמאַן; וואו אַ מאַן, שוין איבער פופציק יאָר איז פאַרליבט איבער'ן קאָפּ, אַז עס איז אַ נחת צו לעזן. און דו ביסט נאָך ניט קיין פערציק.

ער האָט אַ שמייכל געטאָן:

— מיט'ן מאַן אין ראָמאַן קאָן עס פּאַסירן, מיט מיר אָבער ניט . . . . ענין געפעלט מיר, און דהאָטס אַל.

שאָסקע האָט זיך צעהיצט:

— וואָס הייסט זי געפעלט דיר? געפעלט זי דיר מער ווי אַנדערע?

— יאָ . . .

— פאַרוואָס, דזשאו? ניט דערפאַר ווייל דיין האַרץ ציט צו איר? שאַ! — האָט זי אונטערבראָכן — טראַכסטו פון איר?

— יאָ, די לעצטע צייט טראַכט איך פון איר כסדר.

זי האָט זיך אַ כאַפּ געטאָן מיט התפעלות:

— הער נאָר, הער! איז דאָך דאָס ליבע? דו ביסט דאָך אין איר פאַרליבט! היינט וואָס ווילסטו מיר איינרעדן?...

ער האָט זיך צעלאַכט:

— דו ווילסט מיר איינרעדן שאָסקע.. שאַ, איז דיר ניט אַנגענעם מיט איר צו ריידן?

— זיכער, שאָסקע.

— איז דיר ניט אַנגענעם מיט איר צו פאַרברייַנגען?

— געוויס.

— וואָלסטו וועלן מיט איר חתונה האָבן?

— אויב זי זאָל נאָר וועלן.

— איז דאָס ניט ליבע?

— ניין.

— בלאָף ניט, דזשאו!

— איך בלאָף ניט טאַנטע שאָסקע.

— דו בלאָפסט, דזשאו, דו בלאָפסט, דו ווילסט מיר ניט צוגעבן. דו ביסט קליגער און געבילדעטער פון מיר, אָבער וועגן ליבע ווייס איך אויך עפּעס. גלויב מיר, איך האָב געלעזן גענוג וועגן דעם. אַז איך הויב אָן עפּעס צו לעזן, איז אויפ'ן ערשטן בלעטל ווייס איך שוין ווער עס איז פאַרליבט און ווער ניט. איך אַליין וואָרט געקאָנט וועגן דעם אנשריי־בען גאַנצע ביכער . . .

ער האָט זיך נאָך העכער צעלאַכט.

— פאַרוואָס טוסטסטו עס ניט?

— איך האָב פּרובירט, דו מיינסט אַז ניט?

— נו?

— אָנגעשריבן אַ פּאָר בלעטלאַך און מער האָט קיין געדולד ביי מיר ניט געכאַפּט . . .

— אַ שאָד.

— און, חוץ דעם — האָט זי גערעדט ווייטער — האָב איך אַ שלעכטע האַנטשריפט. איך שרייב אָן און דערנאָך קאָן איך אַליין ניט איבערלעזן מיין אייגענע האַנטשריפט . . .

— אַלע גרויסע שרייבער האָבן גע־האַט שלעכטע האַנטשריפטן, טאַנטע שאָסקע . . .

זי האָט זיך אַ כאַפּ געטאָן:

— מילא, מיר רעדן דאָך וועגן עפּעס אַנדערש. דזשאו, איך בין העכסט גליק־לאַך, וואָס דו האָסט זיך אין איר פאַר־ליבט. קיין בעסערע מיידל ווי זי איז נאָר אויף דער וועלט ניטאָ. גלויב מיר וועגן איך זאָל אַזוי ניט דיינקען וועגן עני'ן, וואָלט איך דאָך דיר אַליין גע־זאָגט. ווייל דו ביסט מיר אויך ניט קיין פרעמדער. איצט דאַרפסטו זעען, אַז זי זאָל זיך אין דיר אויך פאַרליבן.

— קאָן זיך אימיצער אין מיר פאַרליבן?

— דזשו, זיין ערנסט. דאָס איז ניט קיין שפּאַס.

ער האָט זיך אויפגעהויבן פון אָרט.

— ערנסט, שאָסקע, דו קאָנסט עני'ן. דיינקסטו, אַז איך קאָן איר געפעלן?

— וואָס פאַר אַ פראַגע! און אַ מי־ליאָנער'ס אַ טאָכטער וועסטו דען ניט געפעלן? דזשאו, מיר האָט דאָס האַרץ פריער אויף געזאָגט, אַז איר זייט „ווי געבאָרן איינער פאַר'ן אַנדערן. אַלרייט, דזשאו, איך וועל שוין טאַנצן ביי אייך אויף דער חתונה . . .

— הלואי . . .

זי האָט זי דאָוויפגעהויבן מיט שטראַלנ־דע אויגן און האָט געזאָגט:

— איך וועל דיר צוהעלפן, דזשאו, דו אָבער שווייג אויך ניט.

— וואָס מיינסטו?

— איך מיין . . . טו עפּעס, אַז זי זאָל זיך אין דיר אויך פאַרליבן . . . . וואָס וועסטו איצט טאָן?

— שרייבן אַ בריוו אַהיים.

— און דערנאָך?

— איך ווייס ניט.

— דו בלייבסט דאָך דאָ?

— יאָ.

זי האָט זיך צעלאַכט:

— און עני איז אויך דאָ. וועט דיר ניט זיין אומעטיק, צופט דיר ניט ביים האַרצן?

— דערווייל ניט.

— זי איז צוגעלאָפן צו אים מיט פרייד:

— עס צופט! עס צופט! בלאָף מיר ניט דו! פאַרליבטער! . . .

זי האָט אים מיט באַגייסטערונג אַ קוש געטאָן און זי איז מיט אַ צעפלאַמ־טען פּנים אַרויסגעלאָפן פון זיין צימער און איז אַרונטער די טרעפּ.

זי איז אַריינגעלאָפן אין עס צימער, וואו אַסתר איז געזעסן.

— אַסתר, גוואַלד — האָט זי אויס־געשריען מיט התפעלות.

אַסתר האָט רואיק זי אָנגעקוקט און האָט אַרויסגערעדט:

— וואָס ברענט עס ביי דיר, שאָס־קע?

— מזל־טוב דיר, אַסתר, קאַלטע קו־זינע דו, מזל־טוב דיר!

— מיט מזל זאָלסטו לעבן. וואָס איז, נאָך אַ קאַץ האָט זיך געקעצלט? . . .

— דזשו! — האָט שאָסקע אַרויס־געשאָסן,

— וואָס, דזשאו?

— ער האָט זיך פאַרליבט! טרעף אין וועמען?

דאָ איז שוין אַסתר אויך אַביסל אויפ־גערעגט געוואָרן, זי האָט זיך אויפגעהויבן פון אָרט.

— אין וועמען?

— טאַקע אין אונזער עני'ן אַליין. נו? . . .

אַסתר, וועלכע האָט געהאַלטן אַ צייטונג אין די הענט, האָט די צייטונג אַוועקגעלייגט אויפ'ן טיש. דערנאָך האָט זי אַ ווייל מיט אַ פאַרוואונדערטער מי־נע אָנגעקוקט שאָסקע'ן.

— ער האָט דאָס דיר געזאָגט? — האָט זי דאַן פאַרטראַכט אַרויסגערעדט.

— אָט ערשט, איז גיי דאָך פון אים. איך מוז עס גלייך אָנזאָגן דיווויד'ן.

זי איז צוגעלאָפן צום טעלעפאָן און באַלד האָט זי אין אים אַריינגעשריען:

— העלאו דיווויד! מזל־טוב דיר! דזשאו האָט זיך פאַרליבט. אין אונזער עני'ן. האַ? ער האָט עס מיר ערשט גע־זאָגט! וואָס? ניין, עני וויים נאָך גאָר־נישט. ער האָט מורא, אַז זי וועט אים ניט וועלן . . . האַ? ווער איז אַן אַל־טער באָק? משוגענער דו, הויבסט שוין אָן? וואָס? אַז ער וויל, ווילסטו ניט? ער זאָל זיך ביי דיר בעטן? הער זשע אויס משוגענער דו — האָט זי גענומען סטראַשען אים מיט אַ האַנט — איך וועל דיר ניט לאָזן זיך דראָפּען אויף די גליבע וועגן! וואָס? דו קומסט גלייך אַהיים? יאָ, קום, קום, דו וועסט ביי מיר כאַפּן אַ נאָב! . . .

ווען זי איז פאַרטיק געוואָרן ביים טע־לעפאָן, האָט זי זיך ערשט צעהיצט:

— אַזאַ משוגענער, ער ברעקלט זיך שוין! דזשאו זאָל זיך ביי אים בעטן. ער וועט זיך שוין ביי אים ניט בעטן. דאָס וועל איך שוין ניט דערלאָזן.

עני איז אַריינגעקומען, שאָסקע איז גלייך שטיל געוואָרן.

— טאַנטע שאָסקע, וואָס האָט איר דאָ געשריען? — האָט עני זיך אָנגערופן.

שאָסקע האָ טאָיר ניט געענטפערט. האָט מיט אַמאָל זי אָנגעקוקט מיט אַ באַ־גייסטערטן שמייכל, און דערנאָך זיך אַ וואָרף געטאָן צו איר און זי שטורמיש אַ קוש געטאָן.

עני האָ טאָיר אָנגעקוקט פאַרוואונ־דערט:

— וואָס איז טאַנטע שאָסקע? — האָט זי אַרויסגערעדט מיט אַ שמייכל.

— מיר איז גוט אויפ'ן האַרצן, קוש איך דיר — האָט שאָסקע געענטפערט.

(פאָרטזעצונג קומט)

ווען ער איז צוריקגעקומען פון "ענער וועלט" און האָט געפונען זיין פרוי פאַרהייראַט

איז ער אויף אייביק פאַרשוואונדן געוואָרן און האָט זיין פרוי צוגעשיקט "דרשה געשאַנק"

פון ש. וואַרעט

—עס קאָן ניט זיין?

— עס איז אומעגלאַך?!

—אַזאַ געשיכטע קאָן בלויז געבוירן ווערן אין דער פאַנטאַזיע פון אַ טרוימער. אָבער ניט אין ווירקלאַכן לעבן.

אָט אַזוי טראַכטן פילע בעת זיי לייענען די ווערק פון גרויסע קלאַסיקער און וואָס האָבן געלייענט טענניסאָנס מיים־טערווערק וועגן דעם פישערמאַן "ענאָך האַרדען", וועלכער איז פאַרפאַלן געוואָרן אין פאַרלויף פון אַ שטורעם און האָט גע־פונען זיין פרוי לעבנדיק מיט אַן אַנדע־רען, וועגן ער איז פּלוצלונג אויפגעשטאַ־נען תחית המתים.

איצט האָט אין אַ קליין שטעטעלע לעבן פאַריין זיך אָפּגעשפּילט אַזאַ דראַמע וואָס טעניסאָן שילדערט אין זיין באַרימט ווערק "ענאָך האַרדען".

דער העלד פון דער דראַמע איז אַ געוועזענער פראַנצויזישער סאָלדאַט וועלכער איז זינט יאָרן באַטראַכט געוואָרן אַלס טויט. מיט עטלאַכע טעג צוריק האָט ער זיך פּלוצלונג באַוויזן אין זיין געבורטס־שטעטל. קיינער האָט ניט גע־זעען וועגן ער האָט זיך דערנענטערט צום שטיבעלע אין וועלכן ער האָט מיט יאָרן צוריק געלעבט מיט זיין פרוי, וועלכע ער האָט געליבט שטאַרקער פון זיין לעבן.

די צייט ווען ער איז געקומען איז שוין געווען שפּעט ביינאַכט.

אַריינקוקנדיק דורך דעם פענסטער האָט ער געזען ווי זיין ווייב זיצט מיט אַ נאָך אַ קאַץ האָט זיך געקעצלט? . . .

— דזשו! — האָט שאָסקע אַרויס־געשאָסן,

— וואָס, דזשאו?

— ער האָט זיך פאַרליבט! טרעף אין וועמען?

דאָ איז שוין אַסתר אויך אַביסל אויפ־גערעגט געוואָרן, זי האָט זיך אויפגעהויבן פון אָרט.

— אין וועמען?

— טאַקע אין אונזער עני'ן אַליין. נו? . . .

אַסתר, וועלכע האָט געהאַלטן אַ צייטונג אין די הענט, האָט די צייטונג אַוועקגעלייגט אויפ'ן טיש. דערנאָך האָט זי אַ ווייל מיט אַ פאַרוואונדערטער מי־נע אָנגעקוקט שאָסקע'ן.

— ער האָט דאָס דיר געזאָגט? — האָט זי דאַן פאַרטראַכט אַרויסגערעדט.

— אָט ערשט, איז גיי דאָך פון אים. איך מוז עס גלייך אָנזאָגן דיווויד'ן.

זי איז צוגעלאָפן צום טעלעפאָן און באַלד האָט זי אין אים אַריינגעשריען:

— העלאו דיווויד! מזל־טוב דיר! דזשאו האָט זיך פאַרליבט. אין אונזער עני'ן. האַ? ער האָט עס מיר ערשט גע־זאָגט! וואָס? ניין, עני וויים נאָך גאָר־נישט. ער האָט מורא, אַז זי וועט אים ניט וועלן . . . האַ? ווער איז אַן אַל־טער באָק? משוגענער דו, הויבסט שוין אָן? וואָס? אַז ער וויל, ווילסטו ניט? ער זאָל זיך ביי דיר בעטן? הער זשע אויס משוגענער דו — האָט זי גענומען סטראַשען אים מיט אַ האַנט — איך וועל דיר ניט לאָזן זיך דראָפּען אויף די גליבע וועגן! וואָס? דו קומסט גלייך אַהיים? יאָ, קום, קום, דו וועסט ביי מיר כאַפּן אַ נאָב! . . .

ווען זי איז פאַרטיק געוואָרן ביים טע־לעפאָן, האָט זי זיך ערשט צעהיצט:

—אַזאַ משוגענער, ער ברעקלט זיך שוין! דזשאו זאָל זיך ביי אים בעטן. ער וועט זיך שוין ביי אים ניט בעטן. דאָס וועל איך שוין ניט דערלאָזן.

עני איז אַריינגעקומען, שאָסקע איז גלייך שטיל געוואָרן.

— טאַנטע שאָסקע, וואָס האָט איר דאָ געשריען? — האָט עני זיך אָנגערופן.

שאָסקע האָ טאָיר ניט געענטפערט. האָט מיט אַמאָל זי אָנגעקוקט מיט אַ באַ־גייסטערטן שמייכל, און דערנאָך זיך אַ וואָרף געטאָן צו איר און זי שטורמיש אַ קוש געטאָן.

עני האָ טאָיר אָנגעקוקט פאַרוואונ־דערט:

— וואָס איז טאַנטע שאָסקע? — האָט זי אַרויסגערעדט מיט אַ שמייכל.

— מיר איז גוט אויפ'ן האַרצן, קוש איך דיר — האָט שאָסקע געענטפערט.

(פאָרטזעצונג קומט)

די אויספאָרשונגס אַר־בעט פון דער בוירד עקספּעדיציע

(שלוס פון זייט 2)

טיקלען בנוגע דעם זעלבן ענין, וועל איך דאָ מער ניט פאַרשווענדן קיין צייט אויף איר. איידער די דאָזיקע געוואַנטע רייזע איז אָבער געמאַכט געוואָרן, זיינען גע־ווען נויטיק אייניקע צוגרייטונגען, ווי צום ביישפּיל, אַ באַזע לעבן די בערג, וועלכע בוירד האָט געהאַפט צו אַרויבער־פליען און איז טאַקע אַרויבערגעפלויגן. אין דער דאָזיקער באַזע איז אָפּגעלייגט געוואָרן געזאַלץ פאַר דעם עראָפּלאַן, עסגוואָרג און קליידער, ווי דער לעזער געדיינקט פון מיין פריערדיקער באַשריי־בונג, איז בוירד'ן אויסגעקומען זיך צו אַראָפּלאָזן לעבן די בערג, און אַנפילן זיין עראָפּלאַן מיט פרישן געזאַלץ, אַנדערש וואָלט פאַר אים אומעגלאַך געווען צו־ריקקערן זיך קיין "קליין אַמעריקע". און בוירד האָט פאַראויסגעזען די דאָזיקע מעגלאַכקייטן און ער האָט זיך דאָרט באַזאַרגט צו קאָנען אויבערקומען יעדע שוועריקייט. בלויז זיין שאַרפע אויסרע־כענונג און זיין פאַראויסזעען יעדע מעג־לאַכקייט האָט אים דערמעגלאַכט דורכ־צופירן דיזע ריזיקאַלישע און דערפאָלג־רייכע אונטערנעמונג.

Melchers
Gold Cross
Canadian Gin

די מאַטע געשמאַקסטע פון ליקערס

מאַניפעקטשורט אין קאַנאַדע אונטערן קאָנט־ראָל פון פעדעראַלער רעגירונג, דיסטילירט מיט מאָל און געעטערט אין באַנד פאַר יאָרן.

צוויי סייזעס:
40 אונסעס
26 אונסעס

Distillery: Berthierville, Que.
Head Office: Montreal
Distillers since 1898

MELCHERS Distilleries Limited

איך באַפרייט געוואָרן און בין אַנטלאָפן יאָרן וואָס איך האָב דיך געקאָנט און וואָס איז נאָכדעם געשעען קאָן איך דיך ניט באַשולדיקן. אפשר בין איך מער שולדיק אין דעם — איך האָב געוואָלט לאָזן וויסן וועגן זיך.

בלייב געזונט און זיי גליקלאַך מיט דיין מאַן און קינדערלאַך.

דיין אַמאַליקער מאַן

ווען די פרוי האָט איבערגעלייענט דעם דאָזיקן בריוו, איז זי געפאַלן אין חלשות. נאָכדעם ווי זי איז געקומען צו זיך האָט זי געוישטערט צו געפינען איר אַמאַליקן מאַן, אָבער זי האָט שוין קיין שפּור ניט געקאָנט געפינען פון אים. און דאָס איז ניט אומזיסט: דער מאַן, ווייל שרייבנדיק דעם בריוו און שיקן־דיק איר דאָס געלט איז געווען געגנג פאַרזיכטיק ניט צו געבן איר דעם אַדרעס ווייניגע אויף צוריק און אַזוי אַרום האָט זי ניט געהאַט די מינדסטע אַנדייטונג וואו ער געפינט זיך.

דאַמיניאָן אָף קאַנאַדע

אינקאָם טעקס

CANADA

סאַלאַרי און ווייַדזש ריטוירן

צייטיק מאַרט 31-טן

באַשעפטיקט איר מענשן?

צאָלט איר אַ ווייַדזש אָדער סאַלאַרי צו אימיצען?

אויב אַזוי, איז דאָס געווענדעט צו אייך.

אויב איר צאָלט אַ ווייַדזש אָדער סאַלאַרי צו איינעם אָדער מער מענשן פאָדערט דאָס געזען אַז איר זאָלט צושיקן אַ באַריכט דעם אָדער פאַר דעם 31טן מאַרט. פון אַלע אַזעלכע פערזאָנען וועלכע האָבן געקראָגן $1,000 אָדער מער פון אייך אין פאַרלויף פון דעם קאַלענדאַר יאָר וואָס האָט זיך פאַרענדיקט דעם 31טן דעצעמבער, 1929, אָדער וועלכע האָבן געקראָגן באַצאָלט אַ רייט פון ווייַדזש, אָדער סאַלאַרי (אַריינגערעכנט באָנוס) אין פאַרגלייך צו $1,500 אָדער מער פאַר אַנוס.

באַלעבאַטים וועלכע צאָלן דעם אינקאָם טעקס פון אָנגעשטעלטע זאָלן איינשליסן די סומע אין דעם מאַטאַל אַנטקעגן יעדן נאָמען.

איר צאָלט ניט קיין טעקס מיט דעם ריטוירן.

מיידעט אויס שטראָפן

יעדע פערזאָן וועלכע איז אויפגעפאָדערט צו מאַכן דעם ריטוירן וואָס פאַרפעלט דאָס צו טאָן דעם אָדער פאַר דעם 31טן מאַרט, 1930, ווערט אונטערגעוואָרפן אונטער אַ שטראָף פון 10% פון דעם טעקס צאָלבאַר פון די אָנגעשטעלטע וועלכע האָבן געזאָלט באַריכטעט ווערן. (מאַק־סימום שטראָף $50.00, מינימום $2.00).

מאַכט די ריטוירנס אויף פאַרמע טי 4

פאַרמע טי. 4 קאָן מען באַקומען פון אייער פּאָסטמאַסטער אָדער פון יעדן אינקאָם טעקס אינספּעקטאָר אין אייער דיסטריקט.

קאַ־אָפּעראַציע נויטיק

באַלעבאַטים זיינען דרינגענד געבעטן צו מאַכן ריטוירנס פינקטלאַך. כדי אויסצומיידן שטראָפן און פאַר דעם צוועק צו אַרויסהעלפן דעם דעפּאַרטמענט פון נעשאָנאַל רעוועניו צו מאַכן טעקס קאַלעקשאָנס פינקטלאַך, ווירקזאַם און מיט דער גרעסטער עקאָנאָמיע פאַר אַלע באַטרעפנדיקע.

ווו אינקאָם טעקס אינספּעקטאָרן געפינען זיך

WINNIPEG, MAN. Commercial Building
REGINA, SASK. McCallum Hill Building
SASKATOON, SASK. Ross Building
PRINCE ALBERT, SASK. P.O. Building
CALGARY, ALTA. Customs Building
EDMONTON, ALTA. P.O. Building
VANCOUVER, B.C. Winch Building

The Department of National Revenue

HON. W. D. EULER, Minister of National Revenue.

Income Tax Division
OTTAWA

C. S. WALTERS, Commissioner of Income Tax.

2-W

Doctors' Directory דאָקטוירים

IN ALPHABETICAL ORDER

דר. ס. דוש. בערמאַק, 834 מיין סטריט 51 250 58 578
אפּיס שטונדן פון 2—4 און 7—8
DR. J. C. BERMACK

דר. דזש. כרענער, 367 סעלקירק עוועניו 54 107 54 107
אפּיס שטונדן: 3—5, 7.30—8.30
DR. H. D. ISAACS & DR. J. BRENER

דר. נאָרמאַן בוק, 414 באַיר בלדג. 55 076 86 115
אפּיס שטונדן 2—6 און ביי אַפּאַינטמענט. רעז סוויט 3 עבער אפּטע. מאָונטעין און אייקינס
DR. NORMAN BOOK

דר. א. גוטמאַן, 5—304 עוועניו בלאָק 53 422 26 947
265 פּאָרטעדזש עוועניו
אפּיס שטונדן: 10—12, 2—6 און ביי אַפּאַינטמענטס
DR. A. GUTTMAN

דר. ס. דזשאַוויש, 404 באַיר בלדג. 54 429 22 717
שטונדן. 11—12 און 3—6 און ביי אַפּאַינטמענטס
DR. SIMON JAUVOISH

דר. ל. הענעל, 652½ מיין סט. (צווישן הענרי און לאַנאַן) 59 473—23 272
אפּיס שטונדן 11—12, 2—6 און ביי אַפּאַינטמענטס
DR. L. HENNELL, L.R.C.P. (London) M.R.C.S. (England)

דר. ה. הערשפילד, 576 מיין סט., קאָר. אַלעקסאַנדער עוו. 51 162 26 600
אפּיס שטונדן 11—1, 2—5 און 7—9
DR. H. HERSHFIELD

דר. ב. א. וויקטאָר, קאָר. סעלקירק און סאַלטער 51 772 52 744
(איבער דער באַנק)
אפּיס שטונדן פון 3—5 און 7—8
DR. B. A. VICTOR

דר. ה. יאַפע, ב.א. ב.ס.סי. ל.מ.סי.סי 52 571
(דר. דשו. פ. דזשאַרדזש און דר. ה. יאַפע)
אפּיס: 739 סעלקירק עוועניו. שטונדן 2—5.30 און 6.30—8
DR. J. P. GEORGE & DR. H. JAFFE

דר. א. מאָיס, סט. דזשאָנס בלאָק, פּרינטשאַרד און מיין 52 278 53 720
אפּיס שטונדן פון 2—4.30 און 7—9
DR. A. MOYSE

דר. י. פערלמאַן, 291 באַראָאָס עוועניו, קאָר. טשאַרלס 53 181 53 181
אפּיס שטונדן פון 3—5 און 7—8
DR. I. PEARLMAN

דר. י. בן דוד פעלדמאַן, 613 באַיר בלדג., שטונדן 3—6 55 771 23 593
רעז. 396 סעלקירק עוועניו.
DR. J. BEN-DAVID FELDMAN

דר. ס. קאָבריַנסקי, סוויט 2 קראָסס בלאָק 51 968 54 866
(מיין און דאָפערין עוועניו.)
אפּיס שטונדן פון 3—5 און 6.30—8
DR. S. KOBRINSKY

דר. מעקס ריידי (עקס רעי) 49 763 24 480
283 פּאָרטעדזש, קאָר. סטיס (100 מאַראַנטאַ דזשונ. טראַפּסט בלדג.), לעבן איטאָנס
שטונדן: פון 2—6 אוונט און ביי אַפּאַינטמענטס
DR. MAX RADY

דר. סעם ראָדין, ראַיאַל בענק בילדינג 52 614 53 915
(מיין און קעלקירק)
אפּיס שטונדן פון 3—4 און 6—8
DR. SAM RODIN

דר. א. ל. שובין, אפּיס שטונדן 11—12 און 2—6 59 473 88 916
אפּיס: בענק אָף קאָמערס בלדג., מיין און אַלעקסאַנדער
רעזידענס: 414 סטעלאַ עוועניו.
DR. A. L. SHUBIN

אויגן, אויערן, נאָז און האַלז

דר. י. ה. בעקמאַן, 800 באַיר בילדינג 51 848 28 281
DR. J. H. BECKMAN

דר. ד. מ. דושענאָף, 2-830 סאָמערסעט בלאָק 51 359 24 465
DR. D. M. GENOFF

Dentists Directory דענטיסטען

IN ALPHABETICAL ORDER

Office	Residence	
51 560	41 652	דר. י. בן עזרא, ב.א. 962½ מיין סט. קאָר. סעלקירק DR. I. BEN EZRA, B.A.
53 720		דר. מ. א. כרענמאַן, סוויט 1 סט. דזשאָנס בלאָק., 984 מיין סט. DR. M. A. BREGMAN
86 115		דר. ס. אי. גרינבערג, 414 באַיר בילדינג. DR. S. E. GREENBERG.
56 056		דר. ס. טשוירטשיל, סוויט 1, טריק בלאָק, 972 מיין סטריט. DR. S. H. CHURCHILL

היימאַן און העסטרין

באַריסטערס, סאָליסיטאָרס און נאָטאַרס
216 — מעקאַינטייער בלאָק — 216
טעלעפאָן 21 627
מר. העסטרינס וואוינונג:
306 סט. דזשאָנס עוועניו. טעל. 53 133

שינבין, מאָראָזניק און ראָבלין

Shinbane, Morosnick & Roblin
Barristers, Solicitors and Notaries
באַריסטערס, סאָליסיטאָרס, נאָטאַריוס
Office: 207-8 Confederation Life Bldg.
457 Main St. Opposite City Hall
טעלעפאָן 21 345—6

טשערניאַק, קאַפּשטיין און ספּיוואַק

Barristers, Solicitors, Etc.
אפּיס: 671 מיין סטריט
טעלעפאָן: 24 591 און 24 666

א. ע. קאַנטאָר

אַדוואָקאַט און נאָטאַרי
A. E. CANTOR
אפּיס 111 באַנ אַקאַדד בלק. 645 מיין סט.
טעלעפאָן 89 223
רעזידענס:
103 בענערמאַן עוועניו. טעל. 51 353

סטיט און ניטיקמאַן

באַריסטערס, סאָליסיטאָרס און נאָטאַרים
STITT & NITIKMAN
213 Confederation Life Bldg.
457 MAIN STREET
אַנטקעגן סיטי האַל
טעלעפאָן 24 586

ה. שולמאַן

אַדוואָקאַט און נאָטאַרי
געלט צו לייען אויף 6½ פּראָצענט
אפּיס: 592 מיין סטריט
H. SCHULMAN, B.A., LL.B.
לאָו אפּיס
Ste. 11, 592 MAIN STREET
צווישן לאָנאַן און אַלעקסאַנדער
טעלעפאָן 88 462

אידישע העלדן

שפּאַנענדער ראָמאַן פון׳ם אידישן לעבן
אין דער צייט פון דער גרויסער מלחמה

פון י. נ.

(פאָרטזעצונג)

— קאַפּיטאַן ! — האָ טרער יונגער מאַן אויסגערופן מיט אַן אימפּעט, צוליי־פענדיק צו זאַגן; — א בריוו פאַר אייך! כוואַסטונאָוו האָט אים אָנגעקוקט מיט אַן אומצופרידענער מינע דערפאַר וואָס ער איז פון אים געשטערט געוואָרן, און האָט דעם בריוו, וואָס שענבערג האָט אים דערלאַנגט, געוואָלט אַריינלייגן אין בוועם קעשענע פון זיין מאַנטל, אים גאָר ניט עפענדיק.

— ניין, קאַפּיטאַן ! — האָט שענבערג אויסגערופן מיט א ציטערנדיקער שטי־מע, —דער בריוו איז א וויכטיקער, איר קאָנט עס ניט אָפּלייגן.

ערשט איצט האָט כוואַסטונאָוו אויפ־געריסן דעם קאָנווערט און זיינע בליקן זיינען אַריבער געפלויגן איבער די שורות וואָס זיין געלעבטע האַנט צו אים געשריי־בען.

זיין געזיכט האָט זיך אָנגעכמירעט.

— דאָס איז שוין אביסל צופיל, — האָט ער געברומט, — עס איז מלחמה און עס איז ניט פאַר די ווייבער זיך צו מישן אין מיליטערישע אָנגעלעגנהייטן.

— אָבער זי פאָדערט עס ! — האָט שענבערג אויסגערופן מיט א פאַרשטיק־טער שטימע, — זי האָט וואַרשיינלעך אַן אורזאַכע צו בעטן פאַר די צוויי אונ־גליקלאַכע.

— צו שפּעט ! — האָט כוואַסטונאָוו געענטפערט קורץ.

— וואָס מיינט איר צו שפּעט ? — האָט שענבערג געפרעגט מיט א ציטערנ־דיקער שטימע.

— גיט אַליין און זעט, — האָט כוואַסטונאָוו געענטפערט קאַלט, דאָ אויף דעם וועג, אביסל טיפער אין וואַלד. איך . . .

אָבער שענבערג האָט אים שוין מער ניט געהערט. ער האָט זיך א וואָרף גע־מאַכט צווישן די בוימער מיט דעם גאַנ־צען אימפּעט פון זיין יוגענטלאַכער קראַפט.

און וואָס ער האָט דערזען טיף אין וואַלד האָט געמאַכט פאַרגליווערן דאָס בלוט אין זיינע אָדערן.

אויף א פּלאַץ, וואָס איז געווען זייער שיטער באַוואַקסן, איז אויף א בוים גע־האַנגען דער קרעפּער פון דעם לאַפּידי־שאַפער רב !

שענבערג האָט אַליין געהאַט דעם ראַנג פון לייטענאַנט, און אין געוואַיינונג געווען צו קוקן דעם טויט גלייך אין די אויגן : אין דעם קראַקויער אוניווערסיטעט איז ער געוואַוינט געווען צו דולדן מיט די אַנ־טיסעמיטישע פּוילישע סטודענטן, און ווען ער האָט אין דעם מיליטערישן קלוב אין קראַקוי געגעבן א פּאַטש דעם אַנטיסעמי־טישן אָפיצער אַרעעקט, האָט ער אויך געוואוסט, אז זיין לעבנאיז אין געפאַר. אויף דעם יונגן אידישן סטודענט האָט דער טויט קיינמאָל ניט געמאַכט קיין אייגדרוק פון מורא.

נאָר דער אָנבליק פון דעם געהאַנגענעם רב האָט אים אזוי אויפגעשייערט, דאָס זיינע האָר האָבן זיך אויפגעשטעלט ווי טשוועקעס און זיין בלוט אין די אָדערן זיינען געוואָרן פאַרקילט.

לאַנג אויסגעצויגן איז געהאַנגען דער קרעפּער אויף א צווייג פון בוים מיט די הענט געבונדן אויפן׳ן רוקן, דער קאָפּ איז אים געווען אַראָפּגעפאַלן אויף דער ברוסט דאָס געזיכט בלוי מיט שוואַרצע און העסלאַכע פלעקן, און דער צונג ווייס אַרויסגעהאַנגען.

אין די אויגן ! וואָס פאַר א שרעקלאַ־כע אויגן !

ווי זיינען געווען אַרויסגעקראָכן פון זייערע לעכער, און די געבראָכענע און פאַרגעווערטע בליקן איז געקען אַזוי ווי א פאַרוואָרף קעגן דער גאַנצער מענש־הייט, וועלכע פאַרשווייגט אַלע מערדע־ריען.

שענבערג האָט מיט ביידע הענט פאַר־דעקט דעם געזיכט.

— נאָך איינער אין דעם לאַנגן צעטל פון די אידישע קרבנות, וועלכע זיינען אומגעקומען פאַר זייער אידישקייט, — האָט ער שטיל געקרעכצט, — אין פאַר־וואָס האָבן זיי פאַרגאָסן דאָס אומשולדיק בלוט ? א איד איז ניט קיין פאַרדעטער צו זיין פאָטערלאַנד, און נאָך ווייניקער איז עס א אידישער רב. מען האָט אים דערמאָרדעט ווייל ער איז א איד, ווייל אידיש בלוט איז ביליק.

ביי דעם אימער רואיקן, אימער שווייג־ענדיקן יונגן סטודענט זיינען איצט זיינע שמערצן און זיין צאָרן געקומען צו אַן אויסברוך.

— אין אויפהויבנדיק זיין רעכטע האַנט ווי צו א שבועה האָבן זיינע ליפּן גע־מורמלט :

— ביי דעם קרעפּער פון דעם דאָזיקן קרוש שוואָר איך, אז איך וועל נעמען ראַ־כע פאַר זיין טויט. איך בין זיין גואל חדש, און פון מיין האַנט זאָל דער מערד־דער כוואַסטונאָוו פאַלן.

— און ניט אין געהיים, און ניט פּלוצ־לינג וועל איך אים בפאַלן, נאָר ערלאַך. און אַן אָפענעם קאַמף זאָל ער באַצאָלן מיט זיין לעבן. ער זאָל וויסן, אז אידיש בלוט שוויינט ניט !

גרויסע טראָפּנס קאַלטער שווייס זיי־נען אַרויסגעטראָטן אויף דעם געזיכט פון דעם יונגן מאַן, וועלכער איז איצט גע־ווען בלאַס שרעקלאַך בלאַס.

— איך וועל ניט אָפּשווייגן די שטריק, — האָט ער ווייטער גערעדט אַזוי ווי מיט כעס צו זיך אַליין, — זאָל ער הייב־גען, פאַר אים איז דער שרעקלאַכער טויט קיין באַליידיקונג ניט, ער איז געשטאָרבן אומשולדיק; אָבער זאָל די וועלט וויסן די רוסישע שאַנדע, די רוסישע מערדעריי !

ער האָט זיך דאַן ווי דערמאָנט אין קופּעס.

— אָבער וואו איז דער צווייטער ? — האָט ער געפרעגט וואַרפנדיק זיינע בליי־קען אַרום זיך. — דער אַלטער אידיש, ר׳ שמשון ? אָדער האָבן די רוסן אים גע־שיינקט דאָס לעבן ?

ער האָט באַלד באַמערקט א מענשלאַ־כע אין איין געווען, וואָס איז געלעגן אין דער זייט הינטער א בוים.

דאָס איז געווען ר׳ שמשון ה. יודלס, דער אומגליקלאַכער ר׳ שמשון, דער פרעדדיקער גביר פון דעם גילדערנעם בערגל פון לאַצק, איז געלעגן מיט׳ו פּנים אַרונטער, אומבאַוועגלאַך, אַזוי ווי א טויטער.

— האָבן אים די רוסן דער׳הרגע׳ט ? אָדער ליגט ער נאָר אין אָנמאַכט ?

שענבערג האָט זיך אַראָפּגעלאָזן אויף די קני, און האָט באַרויִקט אומגעקערט דעם קרעפּער פון דעם אַלטן מאַן מיט׳ן פּנים אַרויף.

דאָס געזיכט פון דעם אַלטן איז געווען שרעקלאַך צעקלאַפּט, אין זיין קאָפּ האָט ער געהאַט טיפע וואונדן.

אין זיין האַנט האָט ער געהאַלטן צו׳ זאַמענגעדריקט א שטיקל פּאַפּיר.

שענבערג האָט אַרויסגענומען דעם פּאַפּיר, אויף וועלכן עס זיינען מיט א בליישטיפט געווען אָנגעשריבן פאָלגענדע ווערטער :

"די צוואה פון א שטאַרבענדן - ווערט פון יעדן רעספּעקטירט, איך בעט דאַרום, אז ווער עס וועט אַנטדעקן מיין קערפּער, זאָל אַרויבערשיקן דעם ברוו, וואָס איך האָב אין מיין קעשענע, צו יעוואָ פּרעפּאַ־ראַביע פּאָפּאַ אַנאַפּאָ אין מיכיילאָווקע, וויעטער גובערניע".

ליבע לעזער ! לאָמיר פאַר א ווייַלע איבערלאָזן שענבערג׳ן שטיין לעבן טויטן קערפּער פון דעם אַלטן ר׳ שמשון און דערציילן וואָס עס איז געוואָרן נאָכדעם ווי גיטל איז באַפרייט געוואָרן פון דעם קלויזסטער.

קאַפּיטל 26

די געפיל פון פרייד, וואָס הפאל נייר־מאַן און מאיר מאַרגאָלים האָבן געהאַט, באַפרייענדיק גיטלען פון קלויסטער, איז ביי זיי אָפּגעשטאָרבן, אַלס זיי האָבן זיך איבערצייגט, דאָס זייער חבר נייפעלד איז פאַרשוואונדן.

— נייפעלד ! וואו איז נייפעלד ?

— האָט רפאל נייסאַן איבערגעפרעגט צום הונדערטן מאָל. — עס איז ניט אומ־זיסט ! ווען ער האָט פאַרלאָזן די וואַך, עטוואָס האָט געמוזט פּאַסירן, מיר מוזן זוכן נייפעלד׳ן.

— און ווי אַזוי ווילסטו אים זוכן ? האָט מאיר מאַרגאָלים אים געפרעגט, — פאַרגעס ניט, אז מיר זיינען אין א לע־ערלאַכער לאַגע. מיר טאָרן נאָך די פרוי ען קלויידער, וועלכע האָבן אונז געגעבן די מעגלאַכקייט אַריינצוברינגען אין קלויס־טער. פאָגל מיך, לאָמיר זיך צוריקקערן אויף פּאַן קאַנוויצקי׳ס מאַיאָנעטיק, דאָרטן וועלן מיר זיך אַריבערטאָן אין אונזערע קליידער, און דאָרטן וועט זיך גיטל אויס־רוען, זי דאַרף רו נאָך די שרעקלאַכע טעג וואָס זי האָט פאַרבראַכט אין קלויס־טער.

— מאיר איז גערעכט, — האָט גיטל צוגעשטימט, — מיר וועלן גיין צוריק אויף פּאַן קאַנוויצקי׳ס מאַיאָנעטיק, און ווער ווייס, פילייכט וועלן מיר נאָך דאָר־טן טרעפן נייפעלד׳ן, מעגלאַך אז ער וואַרט דאָרט אויף אונז.

נייסאַן האָט ענערגיש א שאָקל געטאָן מיט׳ן קאָפּ.

— איך וועל אייך זאָגן דעם אמת, — איך וואָלט, וועלן אויסמיידן דעם מאַ־יאָנעטיק. א פּלאַץ, וואו עס האָבן געהערשט א פּאַן קאַנוויצקי און א פּאַן טישקעוויץ, איז פאַר אונז ניט זיכער, איך זאָג אייך, אז די לופט שמעקט מיט פאַרראַט. איך גלויב אז מיר זאָלן בעסער אויסמיידן די געגנט.

— דו האָסט מורא ? — האָט מאיר מאַרגאָלים געפרעגט מיט א לייכטן שמייס־כעל.

— איך לייגן טאַקע ניט, איך האָב טאַ־קע מורא, — האָט נייסאַן געגעבן אָפּנ־הארציק, — ווי דער האַר, אַזוי זיינען די דינער, און וואו א פּאַן קאַנוויצקי איז געווען באַלעבאָס מוזן די פּויערים ניט זיין בעסער פון אים. אויב פּאַן קאַנוויצקי האָט זיך אַזוי גע׳חבר׳ט מיט די רוסן, בין איך זיכער אז די אַלע פּאַליאַקן פון די אַרומיקע דערפער זיינען אויך אַזאַלע־כע פאַרדעטער ווי ער. מיר האָבן גאָרניט וואָס צו זוכן אויפ׳ן מאַיאָנעטיק.

— אָבער דו אַליין האָסט דאָך דאָרט געהאַט דיין קוואַרטיר, — האָט מאיר מאַרגאָלים אויסגערופן אומגעדולדיק, — וואָס האָסטו פּלוצלונג אָנגעהויבן מורא צו האָבן ?

(פאָרטזעצונג קומט)

פאַרטרעטער פון אינטערנע־שאָנאַל פייבר קאָ.

מר. פרענק אייערס

מערב קאַנאַדער פאַרטרעטער פון דער אינטערנעשאָנאַל פייבר קאָמפּאַני, וועל־כער פאַרשפּרייט דעם געדאַנק פון טעו־טעסט אינסולייטשאָן פאַר דער וועסט.

די אַר. דזשי. דאָן לאָמבער קאָמפּאַני, ווינניפּעג, זיינען די דיסטריביוטאָרן פאַר מערב קאַנאַדע.

פאַראורטיילטער פאַרברעכער קריגט אויסוואָל פון סאָרט טויט וואָס ער געפינט פאַר בעסער

פאַרמינגטאָן, יוטאַ, מאַרט 9. — דעל־בערט גרין, 21 יאָר אַלט, געפונען געוואָרן שולדיק אין דערמאָרדן זיין פרוי גלעדיס, און אירע עלטערן, מר. און מרס. דזשיימס גרין, איז פאַראורטיילט געוואָרן צום טויט.

דער ריכטער האָט אָבער ניט באַשטימט דעם מיטל פון הינריכטונג, נאָר מען האָט פאַר דעם פאַראורטיילטן אַליין גע־לאָזן צו באַשטימען וועלכן טויט ער וויל: געהאַנגען ווערן, אָדער געשאָסן ווערן.

זעט היינט אונט דעם
"דבוק"
אין ליטל טעאַטער
מיין און סעלקירק עווענוי
געשפּילט פון דער מגורת סאָסייטי
אנפאַנג 8.30
בילעטן צו באַקומען אין ליטל טעאַטער
ביי דער קאַסע

פריד מאַנ׳ס
מצה
איינע פון די בעסטע אין די סטעיטס
אויפן וועג קיין ווינניפּעג
נאָך איינצעלהייטן זיך וועגן צו
BUCKWOLD'S ELECTRIC BAKERY
119 SALTER ST. PH. 55 708
Winnipeg

באַגעגענט אייערע
קאָסטאָמערס . . .
וואָס מער און וואָס אָפטער אויף די זייטן פון
אידישע וואָרט
זיי זיינען גרייט — אין די טויזנטער — צו קויפן,
וואָס איר — סוחרים, פאַבריקאַנטן, פאַכלייט,
האָט צו פאַרקויפן.
מאָדערנע געשעפטסלייט באַנוצן זיך מיט מאָ־
דערנע געשעפטס מעטאָדן צו דערגרייכן דער־
פאָלג — זיי אַדווערטייזן אין
"דאָס אידישע וואָרט"
מיר קאָנען אייך צו־
שטעלן באַוויזיג, מיט
פאַקטן און ציפערן,
און איבערצייגן אייך
אַז אַדווערטייזינג אין
"דאָס אידישע וואָרט"
ברייגנט רעזולטאַטן.

היינט אויף דער ראַדיאָ

CKY
ווינניפּעג
8.30—דענווער פּראָגראַם.
9.00—אימפּעריאַל פּראָגראַם, טשיין פון טאָראָנטאָ.
10.00—פּיטשור.

CNRW 780
ווינניפּעג
7.00—פּאַרט גערי האָטעל דינער מוזיק. טיוואַלי אָרגאַן, אַרקעסטער.

CJGX 650
יאָרקטאָן
7.15—פריירי פאַרמערס ראַדיאָ שעה.

CJRW 499.7
פלעמינג
5.40—מוזיק.
6.00—אָנקל פּיטער.
6.50—מוזיק.

WTMJ 620
6.00—מיל־וואוקי. מוזיקאַל. פּראָגראַם.

WOW 590
6.00—אָמאַהאַ. מוזיקאַל. פּראָגראַם.

WMAQ 670
6.30—שיקאַגאָ. פאַרשייד. פּראָגראַם.

WOW 590
7.00—אָמאַהאַ. די שטימע פון פיירסטאָן.

KDKA 980
7.00—פּיטסבורג. בענד מוזיק.

WLW 700
8.00—סינסינאַטי. "דרים שיפּ".

WBBM 770
8.30—שיקאַגאָ. קלאַסיקס.

WMAQ 670
9.00—שיקאַגאָ. באַרנס פּראָגראַם.

WLW 700
9.00—סינסינאַטי. האַמילטאָן קאַנצערט.

WBBM 770
945—שיקאַגאָ. קלאַסיקס.

WGN 720
10.30—שיקאַגאָ. פאַרשייד. פּראָגראַם.

WLW 700
11.00—סינסינאַטי. אַרקעסטער, געזאַנג.

WBAP 800
11.30—פּאַרט וואָרט. מאָרזשעסטיק טע־אַטער.

NEW PALACE THEATRE
היינט, מאָרגן און מיטוואָך
קלאָרא באָו אין
די ווילדע פּאַרטיע
אויך
א ווינדיג קאָמעדיע — פּאַקס נייעס

עס קומט!
דזשיימס
דער סאַמע מאָדערנער און
אַפּ־טו־דייט—?
פאָלגט נאָך!

סילקענע זאָקן
האַלב פּרייז
טשאַנג לי סילק פרעזערווירונג
שנייט אייערע זאָקן בילליק אין צוויי
און נאָך מער.
לאָזט אונז דאָס איבערצייגן
באַקס, 25ס. ביי מעיל, 35ס.
NORTHLAND CHEMICAL CO.
614 Somerset Bldg. Winnipeg

וועגן אין סאַסקאַטון
שטייט אין
WINDSOR HOTEL
1st Ave. and 20th St. E.
הייסע און קאַלטע וואַסער
יוראָפּייאישער פּלאַן. באַקוועמע רייסס
דוד עליס, איינגעטימער

פיינטינג

גוטע אַרבעט — מעסיקער פּרייז
פּאַטס גלייך
MAX GORDON
484 FLORA AVE.

קלאַסיפייד סעקשען — Classified Section

כפּעציעלע פּרייזן פאַר אַדווערטייזינג אין דער קלאַסיפיצירטער אָפּטיילונג

"איין מאָל", 5 ס. פּער "אַנייט ליין"		פאַר 3 מאָנאַטן,	$2.15 "
פאַר א וואָך, 20 ס	"	פאַר 6 מאָנאַטן,	$4.00 "
פאַר א מאָנאַט, 75 ס.	"	פאַר 1 יאָר,	$7.50 "

:: צו פאַרקויפן ::
FOR SALE

הויז פון 11 צימערן, איינגעטיילט אין 2 סוויטס פון 5 און 6 רומס יעדער, הייסע וואַסער באַהייצונג, גרויסער, ליכטיקער בייסמענט, עלעקטריק פּאָוער און גען קאַ־נעקשאָן, אויך פלאָרס אויפ׳ן ערשטן פלאָר גוטער גאַראַדזש, בלויז 2 בלאָק פון מיין סטריט סאָוט, אויף קאַלעדזש. א באַרגען פאַר $4.000.. ווענדעט זיך צו

Sheps Agencies Ltd.
804 מיין סטריט
טעלעפאָנס 761 55 און 807 53

סקאַשיא סטריט—א שיינע קליינע הויז, 5 רומס, הייסע לופט באַהייצונג, אויך פלאָרס, אין פּערפעקטן צושטאַנד. געוויי־ערט פאַר קראַפט. גאַראַזש, בלויז $3,500.
W. J. EAGLESON
408 McIntyre Block Ph. 23 787

צו פאַרקויפן א דזשענעראַל סטאָר אין סאַסקאַטשעוואַן אויף דער ס.פּ.אַר. ליין. $6,000 סטאָק, $800 פיקסטשורס. גוטע ביזנעס. דער בייַרייַנג קאָן געקויפט ווערן אַדער דענען. פאַראַנטוואָרטלאָע פּערזאָן קאָן עס איבערנעמען מיט א קליינעם קעש אייַנצאָל. זיך ווענדן דאָס אידישע וואָרט באַקס 7564.

צו פאַרקויפן א מיטעל סייז סייף זייער ביליק. קומט צווישן 9 פרי ביז 6 נ. מ. אין 625 מיין סטריט, טעלעפאָן 59 499.

נאָרט ענד, נאָענט צו מיין סטריט, פולי מאָדערן 5 רום קאָטעדזש, פולער שטיי־נערנער בייסמענט, הייסע לופט באַהיי־צונג, געוויערט פאַר קראַפט. אין גוטן צושטאַנד. גאַראַדזש—לאָט 33 ביי 110. קליר טייטל. בלויז $3.500. לייכטע טער־מינען.
WALCH LANDS, LTD.
Ph. 28 827 303 Huron and Erie Bldg.

פאָולס מיוזיק און קאָנפעקשאָנערי סטאָר צו פאַרקויפן פאַר זייער א ביליקן פּרייז. מען קאָן עס קויפן מיט א קליינעם קאַפּי־טאַל. פאַר איינצעלהייטן זיך ווענדן צו :
Philip S. Rogers
824-28 Royal Bank Bldg. Ph. 86 200

:: פערזענלאַכעס ::
PERSONAL

PROF. SCOTT 88 106
(אַן אַמעריקאַנער) איבער לייסאָנס טעאַטער
נייסטע בעסטע פאַקס טראַנס און וואַלץ סטעפּס
קלאַסן און סטריקטלי פּרייוואַטע לעסאָנס.
פולער קורס פון לעסאָנס $5.00

SIMPSON & COMPANY
ביילינס
לייסענסד און באַנדער
ה. סימפּסאָן, מענערוישער
404 McINTYRE BLOCK PH. 88 008

געלט !
פאַר איערע באַלדיקע נויטן
$50 ביז $500
צוועלף מאָנאַטן צו באַצאָלן עס צוריק.
ריזאָנייבל ריינטס. פינקטלאַכע באַדינונג.
שטרייטנג פאַרטרוילאַך
אָפן טעגלאַך ביז 7.30 נאָכמיטאָג.
General Loan and Insurance Agency
718 Somerset Block, Winnipeg
Phone 24 789

איער אַלטע מעבל געמאַכט ניי
און טאַקע ביי אייך אין דער היים
בעסטע אַרבעט פאַר ביליקסטע פּרייזן.
רופט מיך אָפּ
23 629

סינגער סטאָר, 300 נאָטר־דיים, קאָרנער פּרינסעס. פאַרוואָס צאָלן מער? זעט אונ־זערע עטוואָס געגוטע באַרגענס. נייע זינגער מאַשינען; טערמס אַדער קעש. גרויסער קרעדיט פאַר אייער מאַשין. טע־לעפאָן 86 171. דז. שייפער, מענערוישער.

מיך פאַרריכטן "ראָנס" אין
סילקענע זאָקן
ביליקסטע פּרייזן אין קאַנאַדע
Suite 1, Westminster Block
330 DONALD STREET

:: שטעלע פאַרלאַנגט ::
SITUATION WANTED

א אינטעליגענטער יונגערמאַן, גוטער בוק־קיפער, קאָן גוט די ענגלישע שפּראַך און האָט א 12 יאָריקע דערפאַרונג אין קאָנט־רי דזשענעראַל ביזנעס, פאַרלאַנגט א שטעלע אין א דזשענעראַל סטאָר. א מאַן אויף וועלכן איר קאָנט זיך פאַרלאָזן אין יעדער הינזיכט. פאַרהייראַט. דערד רוסיש דייטש. ריטעניש און אַנדערע שפּראַכן. אויב איר דאַרפט אַזאַ מענטש, שרייבט צו דאָס אידישע וואָרט באַקס 7524.

א באַי, 24 יאָר אַלט, זוכט א דזשאָב אין א קאָנטרי סטאָר. דערד רוסיש, פּוילישן, דייטש און אַביסל ענגלישן. בין ווילליק צו אַרבעטן. זיך ווענדן צו דאָס איד. וואָרט באַקס 7529.

א באַי, מיט דריי יאָר עקספּיריענס אין דזשענעראַל סטאָר, זוכט א דזשאָב. דערד א גוטן ענגליש, רוסיש, פּוילישן, דייטש. גוטע רעפערענס געזיכערט. זיך ווענדן צו דאָס אידישע וואָרט באַקס 7530.

גוטע דרעסמאַכערן פאַרלאַנגט אַרבעט ביים טאָג. מעסיקע פּרייזן און גוטע אַר־בעט. טעלעפאָנירט 57 917.

פאַרהייראַטער מאַן, 5 יאָר דערפאַרונג אין דעפּאַרטמענט סטאָר, גוטער בוקקיפּער, רעדט 4 שפּראַכן, דערפאַרונג אין דרעסן ווינדעס און אַדווערטייזינג, פאַרלאַנגט א שטעלע צו מענעדזשן א סטאָר אַדער צו אַרבעטן מיט א באַלעבאָס. בעסטע רעפע־רענס. ווענדן דאָס איד. וואָרט באַקס 7547

צו פאַרענטן
FOR RENT

3 אָדער 4 רום סוויט צו פאַרענטן אין א פיינער הויז מיט א טעלעפאָן. זיך ווענדן 376 מעגנוס עווענוי.

צו פאַרענטן א צימער ביי אַן אנשטענ־דיקער פאַמיליע, מיט אַלע באַקוועמליכ־קייטן, לעבן מיין סטריט. ווענדן אין 74 האַמילטאָן סטריט, טעלעפאָן 53 168.

צו פאַרענטן א סטאָר אויפ׳ן צווייטן שטאָק, אַפּיס אַדער לאַדזשרום, האַונטאָוו.
FOUR PROVINCES CO.
Phone 24 474 233 Somerset Bldg.

געשעפט געלעגנהייטן
Business Opportunities

גראָסערי סטאָר צום איבערגעבן אין 711 סעלקירק עווענוי. פיקסטשורס $400. קאָן נעמען מיט אַדער אָן סטאָק. זיך ווענדן אין 711 סעלקירק עווענוי.

צו פאַרקויפן א דזשענעראַל סטאָר אין קאַנטרי

סטאָק אַרום $8,000.00, און פיקסטשורס $800. גוטער לאָקיישאָן אין סאַסקאַטשע־וואַן. גוטע אַרזאַך וואָרום איך פאַרקויף. זיך ווענדן אין 327 רעדוואָוד עווענוי.

קאָנפעקשאָנערי און סיגאַר סטענד. אין בער דער קראַנקהייט פון איינגעטימער מוז עס שנעל פאַרקויפט ווערן. רענט בלויז $60. זיכער צו מאַכן א לעבן. קיין לאַנגע שטונדן.

דזשענעראַל, ניט ווייט פון ווינניפּעג, אין אויסגעצייכנעט שטעטל וואָס טוט א קעש ביזנעס. סטאָק אין קליין, בלויז — $3.500. סיילס ביז $40.000 א יאָר.

גראָסערי און קאָנפעקשאָנערי. סטאָק און פיקסטשורס $1.700. רענט $45 סיילס $1.200 א מאָנאַט. א גוטער ענ־לישער קעש טרייד.

אויב איר ווילט א געשעפט, זעט
ח. פּערלמאַן, י. יאַנ. ג. זעלטשען
MUTUAL AGENCIES
796 Main Street Phone 51 000

אַרבעטער פאַרלאַנגט
HELP WANTED

פאַרלאַנגט הויז־צו־הויז לייַדיס, קענווע־סערס אַאר א גוט גייענדן אַרטיקל — גו־טער קאָמישאָן. קומט אין פּרימאַרגנס צו
NORTHLAND CHEMICAL CO.
614 Somerset Bldg.

פאַרלאַנגט א באַי מיט עקספּיריענס פאַר א דזשענעראַל סטאָר. ענגלישער טרייד. שרייבט וויפל געהאַלט דערוואַרטעט צו
A. B. WINOCRAD
Cabri :: Sask.

אין קווינס טעאַטער

נאָך א רייע אָפּערעטעס און מעלאָדראַ־מעס וועט די קווינס טעאַטער טרופּע דעם מיטוואָך אָוונט אויספירן א מוזיקאַלישע קאָמעדיע אין דריי אַקטן.

דער נאָמען פון דער קאָמעדיע איז — "נאַדרעלע פון סלוצק", און דעם עולם דערוואַרטעט א העכסט אַמוזירנדיקער אָוונט. לואיס קרעמער, פלאָרענס וויים, מישה אויסער, מאַדאַם אַרקאַ און דער גאַנצער אַנסאַמבל אין העכסט אַמוזירנ־דיקע ראָלן.

כדי צו געבן א געלעגנהייט אַלע קווינס טעאַטער פאַטראָניזירער צו זעען די האַ־זיקע פאַרשטעלונג, וועט מיטוואָך אָוונט געשפּילט ווערן ליידיס פריי. נוצט אויס די געלעגנהייט און זעט די ראַזיקע מוזי־קאַלישע קאָמעדיע.

אין פּעלעס טעאַטער

זייער אַן איגטערעסאַנט בילד ווערט היינט געוויזן אין פּעלעס טעאַטער. דאָס בילד הייסט "די ווילדע פּאַרטיע". די באַ־ליבטע מואַוי סטאַר, קלאָרא באָו, שפּילט די הויפּט ראָל, צוזאַמען מיט א גוטן קעסט. "די ווילדע פּאַרטיע" איז שפּאַ־נענד און אַמוזירנד וואָס וועט אויך פאַר־שאַפן גרויס פאַרגעניגן.

עס ווערט אויך געוויזן א העכסט אַמו־זירענדיקע ריזדנדע קאָמעדיע, אויך פאַקס נייעס. זעט עס אין פּעלעס טעאַטער.

דער "דיבוק" אין ליטל טעאַטער

היינט, 8.30 אָוונט, איז די ערשטע פאָרשטעלונג פון דעם "דיבוק" פון ש. אַנסקי, געשפּילט אין ענגליש פון דער "מנורה" סאָסייטי, מיט אַן אַנסאַמבל פון דרייסיק. די סצענאַריעס און די מעבל איז ספּעציעל דעזיינד געוואָרן פון סיסעל בראַנקשטיין.

דער "דבוק" וועט געשפּילט ווערן 6 אָוונטן, אָנפאַנגענדיק היינט, מאָנטאָג, ביז שבת אָוונט.

אויפצופירן דעם "דיבוק" אין ענגליש איז א קאָלאָסאַלע אונטערנעמונג, און עס איז צו דערוואַרטן אַז די ווינניפּעגער אידן וועלן אָנפילן דעם "ליטל טעאַטער" יעדן אָוונט, צו יעדער פאָרשטעלונג, און דער־מיט וועלן זיי דערמוטיקן די יונגע אידי־שע מיטגלידער פון דער "מנורה" אויפ־צופירן פון צייט צו צייט ענלאַכע פּיעסן.

דער ליטל טעאַטער געפינט זיך אויף מיין סטריט, אַנטקעגן סעלקירק עווענוי.

:: פאַרלאַנגט ::
WANTED

א יונגערמאַן, 18 יאָר אַלט, מיט א גוטן בוק־קיפּער, קאָן גוט ענגלישע שפּראַך און האָט א 12 יאָריקע דערפאַרונג אין קאָנט־רי דזשענעראַל ביזנעס, פאַרלאַנגט א שטעלע אין א דזשענעראַל סטאָר. א מאַן אויף וועלכן איר קאָנט זיך פאַרלאָזן אין יעדער הינזיכט. פאַרהייראַט. דערד רוסיש דייטש. ריטעניש און אַנדערע שפּראַכן. אויב איר דאַרפט אַזאַ מענטש, שרייבט צו דאָס אידישע וואָרט באַקס 7531.

באַגעגענט אייערע
קאָסטאָמערס . . .
וואָס מער און וואָס אָפטער אויף די זייטן פון
אידישע וואָרט
זיי זיינען גרייט — אין די טויזנטער — צו קויפן,
וואָס איר — סוחרים, פאַבריקאַנטן, פאַכלייט,
האָט צו פאַרקויפן.
מאָדערנע געשעפטסלייט באַנוצן זיך מיט מאָ־
דערנע געשעפטס מעטאָדן צו דערגרייכן דער־
פאָלג — זיי אַדווערטייזן אין
"דאָס אידישע וואָרט"